ב"ה

אין ליכט פון תורה

ספר

גזירות ת"ח ות"ט

אידיש

712

הוצאת אמונה
ברוקלין נוא יארק,
שנת תשנ"ט לפ"ק

בעזר הבורא יתברך שמו

וואונדערלעכע מעשיות וסיפורים פון
הרב הצדיק הקדוש מופה"ד

גזירות ת"ח ות"ט

מלחמה אין פוילן מיט כמיעלניצקי ימ"ש

און נאָך פאַרשידענע דערציילונגען פון אַנדערע צדיקים קדושים וטהורים זי"ע

(העפט טז)

געדרוקט אַמאָל אין וואַרשא תרצ"ו

גזירות ת"ח ות"ט

אין יאהר פינף טויזענט דרייא הונדערט פינף אונ פערציג צייט דיא וועלט איז בעשאפען. האט געקעניגט אין פוילין דער קייסר זיגמונד אין יאהר (שנ"ב) האט ער גענומען פיר איין פרויא דעם קייסר רודולפ'ס איין ברודערין טאכטער מיט איהר נאמען אננא. איהר פאטער איז געוועזען דער הערצוג קארלוס, פערדינאנד'ס איין זוהן. ער איז געוועזין זייער איין גוטער מענטש אויך איז ער געוועזין א גרויסער ליב האבער פון דוא יודען אויך אין זיינע צייטען האט זיך געשטארקט דאס גלויבען פון דעם אפיפיור אין פוילין. ווייל אונ דיא פאריגע יאהרין זענען געוועזען דיא אלע גרויסע לייט, פון דעם גלויבען פון דוא יונים. ביז דער קייסר זיגמונד האט גרויס געמאכט אונ אויף געהויבען דוא אללע גרויסע לייט וואס גלויבען אונ דעם אפיפיור. אונ ער האט אראפ גיבויגען דיא עלצטע וואס האבין נישט גיהאלטען זיך אונ דעם גלובין פון אפיפיור. אזויא ווייט אז דוא אלע הערשער'ס פון דיא יונים האבין פאר לאזט זייער גלובין אונ זייא האבין אהן גענומען דאס גלויבין פון אפיפיור. דוא יונים זענען געווארין אללע מאהל שוואכער זייא זענען געווארען קעגענט צוא דעם פאלק פון פוילין. נאר דוא שטארקע לייט וואס זענען געוועזען צווישען זייא האט דער קייסר זייא גענומען צוא זיך פאר קריגס מיליטעהר, דרייסיג טויזנט מאן, זייא האבין זיך גערופען דיא קאזאקען. זייא זענען געוועזען פרייא פון אללע צינזען. נאר זייער אמט איז געוועזען שטענדיג אב צו היטען דוא גרענצין אונ רוסלאנד וועלכעס שליסט זיך מיט טאטארייא איבער דעם זענין זייא געוועזן פרייא פון אללע צינזען. אויך האבען זייא געהאט אללע פרייהייטען אזוי וויא אללע בירגער. אבער דאס רעשט פאלק פון דוא קאזאקען אויך דאס פאלק פון קליין רוסיא האבען דוא בירגער מיט זייא שווער געארבייט, אויך האבען זייא געווארפען איין שווערין לאסט פון גרויסע צינזען. מענכע פון דיא בירגער האבען זייא געפייניגט מיט ביטערע פיין זייא זאלען איבער נעמען דאס גלויבין פון אפיפיור. זייא זענען געוועזען אזוי ווייט אונטער-טעניג אז דאס געמיינסטע פאלק האט איבער זייא רעגירט:

דוא גזירה פון נאלעווייקא.

אין יאהר (1602) דאס זיבעצעטע יאהר פון קייסר זיגמונד, איז אויף געשטאנען איינער פון דוא עלצטע איבער דוא קאזאקען מיט דעם נאמען נאלעווייקא אין ער האט זיך גירעכענט פיר זיין פאלק דיא קאזאקען. ער האט אזוי געזאגט צו זייא, וויא לאנג נאך וועלען מיר שווייגען דעם פאלק פון פוילין, אין זייא האבען מורד געוועזען

אין

אין זייא, עס האט זיך צוא זייא צו זאמען גיקליבען מענטשין אז דיא פאהל וויא זאמד אונ זייא האבען פאר נימען גאנץ רוסלאנד ביז טשורנאוו. אז דער קייסר האט דאס דערהערט האט ער גישיקט צוא זייא צווייא עלצטע מיט זיין גאנץ מיליטער מיט זייא צוא פיהרען קריג, דאס מיליטער האט זייא ביא געקומען, אונ דעם עלצטען פון דיא קאזאקען האבען זייא געפאנגען לעבידיגערהייט אונ זייא האבען איהם גיבראנגט פאר דעם קייסר אין דער רעזידענס שטאט ווארשא, אונ מען האט זיך מיט איהם אפ גירעכענט ווייל ער האט מורד גיוועזען במלכות, אין זיין פאלק דאס מען נאך מעהר גיפייניגט וויא פריר. אויך דוא קאזאקען וואס האבען זייא געשטוצט האט מען שווער געשטראפט אז עס זאל זיך נישט געפונען מעהר וויא 20 טויזענט דיא וואס זענען פרייא פון צינזען אונ דוא רעשט זאלען צאהלען צינזען, אונ פון דיזען טאג אהן איזט געווארען שטיל אונ לאנד. אונ יאהר 1632 איז דער קייסר זיגמונד געשטארבען נאך זיין קעניגען זעכס אונ פערציג יאהר. נאך איהם האט גיקעניגט זיין זוהן וולאדיסלאוו 16 יאהר, ער האט גענומען איין פרויא דיא טאכטער פון קייסר מטי"ז זיא וואר אויך דוא שוועסטער פון קייסר ווערדינוס. אונ יאהר 1644 איז דוא קעניגען געשטארבען, דאס צווייטע יאהר האט ער חתונה געהאט מיט איין צווייטע פרויא דוא טאכטער פון פראנצויזישען קייסר. דער קייסר וולאדיסלאוו, איז גיוועזען זייער איין גוטער מענטש אויך האט ער ליב געהאט גערעכטיגקייט, דוא יודען פון זיין לאנד האט ער זייער גוט בעהאנדילט אין זיינע צייטען איז גיוועזען פרידען אונ לאנד:

דיא גזירות פון פאוולוק.

וויא עס איז געוועזען דאס זיבעטע יאהר פון קעניגען דער קייסר וולאדיסלאוו אונ יאהר 1369, האט זיך אויף געבאכט איין קאזאק זיין נאמען וואר פאוולאק, ער האט זיך גענומען אב צוא רעדען פאר זיין פאלק דוא יונים. אונ ער האט מורד גיוועזען אונ קעניגרייך פון פוילין. עס האבען זיך צוא איהם צוא זאמען גיקליבען פוהל לידיגע אונ נידערטרעכטיגע מענטשען זייא זענען אריבער דעם שווארצען מעהר דארט האט זיך געפונען איין וואוסט לאנד איין גרוים, ביא יעדעם מאהל וואס זייא האבען מורד גיוועזען אין קייסר זענען זייא דארט אנטלאפען. ווייל אויבער דוא קאזאקען איז קיינמאהל נישט אהין געקומען קיין מענטש. דוא קאזאקען האבען אויך גיוואלט אומברענגען דוא יודען וואס האבען זיך דארט געפונען, אויך האבען זייא צווישען זיך איין גיטהיילט דאס לאנד פון פוילין. אונ דעם שענדליכען פארברעכער פאוולאק האבען זייא געקרוינט פיר איין קייסר אונ ווארשא. אבער השי"ת האט זייערע געדאנקען פאר שטערט. פון דעסטען צוריק-וועגם ווען זייא זענען צוריק געקומען פון זייער ארט האבען זייא חרוב געמאכט עטליכע שוהלען אונ זייא האבען אומגיברענגט א ערך פון צווייא הונדערט יודען

אויך

אויך האבען זייא פערזואכט פוהל קרוסטליכע גיבעט הייזער אונ זייערע גייסטליכע
אומגיברענגט. וויא דער קייסר וולאדיסלאוו האט זיך פון דעם ערוויסט האט ער
צוא זייא געשיקט אויף קריג זיינע צווייא גרעסטע גענערעלער איינער וואר מיט
זיין נאמען קאניצפאלסקי. דער צווייטער האט געהייסען פאטאצקי מיט פוהל
מיליטעהר פון פולין, מיט זייא איז אויך געוועזען דער שטארקער העלד מיט זיין
נאמען לאשטש, דיא צווייא גענערעלער האבען מיט זייא געפיהרט איין שטרייט
פון איין זייט אונ דער העלד לאשטש פון דער צווייטער זייט ער האט מיט זיך
גענומען זעכס הונדערט מאן אונ ער האט זייא ארום גערינגעלט אונ ער איז צוא
זייא געקומען דורך דוא וועלדער אונ זייא האבען דוא קאזאקען גענומען אונ דער
מיט אריין אונ זייא האבען פון זייא פוהל גיהארגיט, זייער עלצטען דעם פאוולאק
האבען זייא גיפאנגען לעבעדיג מיט זיינע אלע עלצטע אונ זייא האבען זייא אפ
גיפיהרט געשמידט אונ קייטען קיין ווארשא, אונ זייא האבען געקריינט פאוולאק'ן,
זייא האבען געלאזט מאכען פיר איהם איין אייזערנע שטוהל אונ זייא האבען
איהם ארויף גיזעצט אויף דער שטוהל. אויך האבען זייא גימאכט איין אייזערנע
קרוין אויף זיין קאפף אונ איין אייזערנע ריט האבען זייא איהם גיגעבען אונ דער
האנד אריין. דוא אלע זאכען זענען גיוועזען פייער אויס געגליהט מען האט אונטער
געלייגט נאך קוילען אונ דאס האט איהם גיברענט ביז ער איז אונ גאנצען פאר
ברענט געווארען, אונ דוא רעשט זיינע מיט-העלפער האט מען אויך אומגיברענגט
מיט שענדליכע פיין. וויא דער קייסר האט גיזעהן אז נאכדעם אללעם זענען
זייא נאך ניט אונטער טעניג האט ער זייא גיקויפט אז זייא זאלען דארפען
צאהלען צינזען גלייך מיט דוא איבעריגע יונים, ער האט געמאכט איבער זייא
עלצטע פון פולין כדי זייא זאלען שוין ניט נאך אמאהל מורד זיין אבער דאס
אלעם האט ניט גיווערקט אויף זייא. אצונד וועל ארויס שטעלען דוא ביטערע
גזירות וואס חמיל האט אויף גיברענגט אונ רוסלאנד. ליטא. פולין, אונ יאהר.
ת"ח. ת"ט. ת"י. ת"יא. ת"יב! אונ יאהר ת"ח דאס זעכציגטע יאהר פון קעניג
וולאדיסלאוו איז גיוועזען איין קאזאק אונ דער שטאט טשאהרין מיט דעם נאמען
חמיל אויף רוסיש. אויף פויליש חמילניצקי. ער איז גיוועזען א עלצטער איבער
דוא קאזאקען אויך איז ער גיוועזען זייער רייך. אויך זייער קלוג אונ פערשטענדיג,
אויך איין שטארקער העלד, ער האט גיוואונט אונ טשהרין וואס זיא האט גיהערט
אונטער דעם שוץ פון פעלדמארשאל קאניצפאלסקי. דער העיר האט גוט געקאנט
דיזען חמיל אונ ער האט איהם שטארק מקנא גיוועזען מיט זיין רייכקייט שטענדיג
האט ער געזארגט אויף דעם, ער פלעגט אלע מאהל צוא זאגען זיינע אופיצירין
איך האב גרויס פורכט עס זאל ניט ארויס קומען איין אומגליק אויף דעם קעניגרייך
פון פולין דורך דעם מענטשען, פוהל מאהל האט ער גיזוכט איין אויסרייד ער
זאל אים דם לעבען נעמין ער האט אבער ניט גיפונן קיין גילעגינהייט, ווייל דער
איז גיוועזען זייער קליג, אונ ער האט דאס פאר שטאנען איז ער גיוועזען שטארק
פארזיכטיג

פארזיכטיג, וויא עס איז גיקומען זיין צייט פון שטארבען האט ער צוא גערופען זיין זוהן אונ ער האט איהם איבער גיגעבען פוהל זאכען פון מלחמה דען ער איז שוין אויך גיוועזין דעמאלס אופיציר, אויך האט ער איהם אהן גיזאגט אויף דעם חמיל, אזוי וויא דיר איז בעקאנט דער מענטש חמיל וויא וייט ער איז גיפעהרליך פיר אונז אלזא זאלסט דוא זעהן צוא קערין איין עצה וויא אזויא זאלסט איהם קענען אפ רוימען פון דער וועלט, נאכדעם וויא דעם יונגען אופיציר'ס פאטער איז גישטארבען האט ער גענומען פיר איין פרויא פון א גרויסען שטאנד: זאמאיכקעס אשוועסטער ער האט פיר איהר אוים גיגעבען פוהל גאלד אונ זילבער פוהל מעהר לוית זיין פארמעגען, נאכדעם האט ער זיך בעשלאסען ער זאל אוועק מיט זיין פרויא אין דיא ערטער וואס זייא גיהערין צוא איהם אויף. דער צווייטער זייט פון טייך ניפור! דארט זענען אויך דא דיא קאזאקען כדי מען זאל איהם געבין געשאנקען צוא ליב זיין נייע פרויא, נאכדעם וועט ער גיין מיט דוא קאזאקען אונ זייא וועלען איבער-פאלען אויף דיא טאטערין וועלען זייא קריגען פוהל רויב, אזויא וויא זייער פיהרונג איז גיוועזען פון אייביג, ער האט אזויא גיטאהן ער האט אלעם צוא זאמען גענומען וואס ער האט געהאט אונ איז מיט זיין פרויא אוועק, אזויא וויא ער איז געקומען אונ דער שטאט טשאהרין האבען איהם דוא שטאט לייט זייער אורינטליך אויף גענומען אונ זייא האבען איהם גישענקט פוהל גישאנקען.
אין דער שטאט איז גיוועזען גיוועלטיגער א יוד מיט דעם נאמען זכריה סאבילענקי וואס ער האט אפ געדינגען דיא שטאט פון דעם שררה, אזויא וויא עס האט זיך געפיהרט אין רוסלאנד אז יודען זענען גיוועזען גרויסע לייט, וואס פון דעם האט גיוואקסען דיא ביטערע גזירה ווייל זייא האבען געהאט גרויס קנאה אויף דעם גרויסקייט פון דיא יודען, דער יונגער אופיציר האט גיפרעגט דעם יוד דוא ביסט דער העררשער פון שטאט? זאג מיר ווער עס זענען דיא רייכסטע לייט פון דער שטאט, זיין מיינונג איז גיוועזין מיט דעם, ער זאל וויסען אויף נעמין צוא ווארפען איין לאסט מען זאל איהם געבין געלט, האט איהם דער יוד אוים גירעכינט אלע רייכע לייט אויך האט ער איהם גיזאגט פון דעם חמיל אז ער איז זייער רייך, וויא דער אופיציר האט דאס גיהערט האט ער גיזאגט מיין פאטער האט מיר אהן גיזאגט פאר זיין טויט איך זאל האבין אין זין דעם שלעכטען מענטש צו פארניכטען, פון וואנין איז צו אים דען געקומען דאס גאנצע רייכקייט? געוויס האט ער דאס אלעם גירויבט פון מיינע מענטשען גיהער דאס אלעם צוא מיר, אין דער אופיציר האט צוא גירויבט פון חמיל'ן א גאנצע שטאל זייער פוהל, מיט בהמות דער חמיל האט זיך גימאכט שווייגען דער אופיציר זאל גישט זיין פארזיכטיג, אויך ווער קען איהם דען עפים זאגען אונ זיינע שטעט האט ער צוא שאפען אזויא וויא א קייסר, נאר חמיל איז גיגאנגען געמען רייכע פון זיין העער, ער האט צוא וויסען געטאהן דורך א בריף צוא דיא טאטערין, איהר זאלט זיין שטארק פארזיכטיג פון אונזער העער, דען ער קומט מיט זיין גאנץ מיליטעהר אייך צו

רויבען

בערויבען, דיא טאטערין זענען געזעסען אונ זייער לאנד גאנץ רוהיג זייא האבין בישט געוויסט פון קיין מלחמה. אזויא וויא זייא האבען דאס גיהערט האבען זייא זיך אללע צוזאמען גענומען, אונ זייא זענען איהם א קיגען גענאנגען מיט געוועהר. וויא דער דוכוס האט געזעהן אז זייא האבין זיך בעוויסט פון דעם אונ זיין מיליטער איז געוועזען גאנץ ווייניג קעגין דוא טאטערין איז ער מיט זיינע מענטשען אנטלאפען מיט גרוים שאנד אונ ער איז נישט געוואהר געווארען דורך וועמין דאס איז עס געשעהן:

איין מאהל זענען געזעסען דיא קאזאקען, חמיל מיט זיינע גוטע פריינד אונ זייא האבען געטרונקען צוזאמען בייא דעם יוד דער עלצטער פון שטאט אונ זייא האבען זיך אהן געשיכורט, האט חמיל ערצייהלט זיינע גוטע פריינד! איך האב מיך נוקם געוועזען אין מיין הער ווייל ער האט מיר אוועק גערויבט מיין פאר-מעגין, אונ ער האט זייא ערצייהלט דיא געשיכטע וויא אזוי ער האט אונטער געשריבען דעם בריף, דער יוד איז געזעסין בייא דעם צווייטען טיש, אונ ער האט אללעם אויס געהערט, האט ער באלד געגעבין א ידיעה דעם דוכוס! האט ער געגעבין איין בעפעל מען זאל חמיל'ן שמידטען אין אייזערנע קייטען, אונ איהם זעצין אין אוסטרוג ער זאל דארט אומקומען, אין דער שטאט איז געוועזין נאך איין יוד וואס ער איז געוועזען חמיל'ס א פריינד מיט דעם נאמען יעקב סאבילענקי ער האט געגעבען חמיל'ן איין עצה אז זיינע פריינד זאלען איהם ארוים נעמען אויף זייער ערבות פון אוסטרוג, חמיל איז געגאנגען אונ האט געוויינט אונ געבעטין פאר דעם דוכוס ער זאל איהם שענקען דאס לעבין דען דער יוד האט איהם בימאכט איין פאלש בלבול, זיינע פריינד האבין אויך דאס זעלבע געזאגט אז עס איז וואהר אזוי וויא חמיל זאגט, האט איהם דער דוכוס בעפרייעט דאס מאהל, באבדעם האט דער דוכוס נאך אמאהל נאך געפארשט דיא זאך האט ער זיך בעוויסט אז דער יוד האט געזאגט אמת, האט מען איהם דאס צווייטע מאהל געזעצט אין אוסטרוג, אונ דער דוכוס איז ארוים פון דער שטאט מיט זיין פרויא אונ דוא מוטער צוריק אין זיין שטאט אריין:

דער דוכוס האט געגעבין א בעפעהל זיין עלצטען מען זאל חמיל'ן אראפ נעמין דעם קאפ אויב נישט איז דער עלצטער פאר אנטווארטליך מיט זיין קאפ! וויא דיא גוטע פריינד זענין געקומען צוא איהם אין אוסטרוג זעהן זיך מיט איהם, האט ער זייא געפרעגט! גוטע ברודער וואס שווייגט איהר? זעהט וויא דאס פאלק פון פוילין שטארקין זיך איבער אונז פון טאג צוא טאג אונ זייא ארבייטען מיט אונז אזוי וויא מיט אייזלען! נאך ווייניג וואס זייא אליין ארבייטען מיט אונז נאר זייא גיבען אונז נאך איבער אין דיא הענד פון דעם נידערטרעכטיגסטען פאלק ווייא פאלען הערשין איבער אונז, היינט טוהן זייא אונז דאס שפעטער וועלין זייא אויך נאך ערגער מאכין זייא וועלען אקערין מיט אונזערע מענטשין אזוי וויא מיט אקסען, אויב איהר ווילט אוים הערין מיינע רייד? גייט צוא דעם עלצטען ער

זאל מיך ארויס לאזען אויף אייער פער-אנטווארטליכקייט, ביא נאכט וועלין מיר אנטלויפען אויף דער צווייטער זייט ים דארט וועלען מיר זיך פערזאמלען אונ קלערין א עצה וואס מיר זאלען טוהן מיט פוילין! זייא האבען אזוי גיטאהן אללע זיינע גוטע פריינד זענען געגאנגען צוא דעם עלצטען, אונ ער האט ארויס גיגעבין המילין אויף זייער ערבות ביא נאכט זענען זייא אללע אנטלאפען אויף דער פאר בארגענע שטעל, אונ זייא האבען צו-שיקט בריף אויף אלע ערטער וויא דיא יונגים געפונען זיך זייא זאלען קומען צוא זייא, זייא האבין אזוי גימאחן, דיא יונגים האבען זיך צו זאמין געקליבען א ערך פון צוואנציג טויזנט מאן, וויא דער קיסר האט דאס גיהערט האט דאס ביא איהם אויס גיזעהן וויא א גילעכטער זייא האבען גיטראכט אז זייא וועלען פאלין אין זייערע הענד אריין וויא אלע מאהל, האט דער קיסר געשיקט צוויא יענערעלער, איינער האט גיהייסין פאטאצקי, דער צווייטער האט גיהייסין קלינופאלסקי מיט זעכס טויזנט מאן שטארקע לייט, זייא האבען זיך אפ גישטעלט לעבין דעם פארט פון ים צוא פאר היטען אז דיא פאר ברעכער זאלען נישט קענען אריבער, דיא צייט איז געוועזען פאר פורים שנת (ה״ח), חמיל מיט זיין פאלק האבען זיך צוא זאמען גענומען אונ ער האט גע־זאגט צוא זייא! איך איז בעוויסט אז דאס פאלק פון פוילין זענען שטארקער פון אונז ווער קען קעגין זייא ביא-שטיין? אלזא הערט מיך אויס וואס איך וועל מיט אייך רײדען מיר זאלען שליסען שלום מיט דיא טאטארען אונ מיר וועלען צוא זאמען פירען מלחמה מיט פוילען! זייא האבען גיענטפערט מיר וועלין אזוי טוהן, חמיל איז געגאנגען מיט זיינע אלע מענטשין צוא דעם קיסר פון דיא טאטערען אונ זייא האבען מיט איהם שלום געשלאסען אז זייא זאלען צוא זאמען פיהרען דיא קריג מיט פוילין, אזוי האבען זייא זיך איין גיטיילט מיט דעם רויב, דיא טאטערען זאלען זיך נעמען דאס רויב פון מענטשין מיט בהמות, אונ דיא קאזאקין זאלען נעמען גאלד אונ זילבער אונ נאך אנדערע זאכען:

אונ זייא זענען גיגאנגען צוא זאמען דורך דיא וויסטע וועלדער צוא דעם מיליטער פון פוילען, איין טאג פאר זייער קומען האבען זייא ארויס געשיקט שפיאנען אויס צוא זעהן אויב דיא פוילין האבען איין גרויסען קראפט, אויב זייא זענען שטארק אדער נישט?, דיא שפיאנען האבען גיזעהן אז דיא פוילין זענען גאנץ רוהיג, אונ זייא זיצען אויף א בארג זייא עסין אונ טרינקען אונ לאזען זיך וואול גיין, זייא זענען צוריק געקומען מיט א נאכריכט! מיר וועלין זייא קענען ביא קומען וויל זייא זיצין גאנץ רוהיג, אונ זייא היטען זיך נישט פאר אונז:

זייא האבען געשיקט דיא שפיאנען אז זייא זאלען אויס גראבין גריבער אויף דוא ערטער וואס פוילין וועט וועלען אנטלויפען, אונ דריטטען טאג זענען געקומען דוא טאטערען מיט דוא יונגים פון צוייא זייטען, וויא דוא פוילין האבען גיזעהן אז זייא שטייען שלעכט דען דוא טאטערען זענען אויך מיט געקומען, אונ זייא זענען ווייניג מענטשען, אונ דוא טאטערען מיט דוא יונגים

זענען

זענען געוועזען זעכציג-טויזענד מאן ! זייא האבען געוואלט אנטלויפען צווישען דוא געבערג זענען זייא אריין געפאלען אונ דוא גריבער אונ מען האט זייא אלע ארומגערינגעלט אונ פאר נימען , דוא עלצטע פון פוילען האבען זייא געבעטען מען זאל זייא שענקען דאס לעבען האבען דוא טאטערען זייא דאס צוא ליב געטאהן אונ האבען זייא געפאנגען לעבעדיגערהייט , דוא צווייא גרעסטע גענערעלער האבען זייא געשמידט אונ קייטען , פוהל עלצטע פון פוילען האבען געזעהן אז חמיל גליקט אונ אללע זאבען האבען זייא אויך מורד געוועזען אונ פוילען אונ זייא האבען כורת ברית געוועזען מיט חמיל'ן זייא האבען איהם צוא געשווארען זייא זאלען איהם דינען געטרייא אזויא וויא זייא האבען פריר געדינט צוא פוילען צווישען זייא איז אויך געוועזען איין עלצטער אופיציר וואס ער איז פריר געוועזען בייא דעם שר וואס דער שר האט איהם גיהייסען ער זאל חמיל'ן אראפ נעמען דעם קאפף האט איהם חמיל גימאכט פאר איין עלצטען אופיציר בייא זיין פאלק . אויך דער אטריוטאנד פון פעלדמארשאל קאניצפאלסקי איז געווארען אצונד אטריוטאנד בייא חמיל'ן דער איז געוועזען זייער איין קליגער מאן ער האט געוויסט אלע פאר בארגענע זאכען פון פוילין האט ער דאס אלעם איבער גיגעבען חמיל'ן אונ דער האנד אריין , אונ דער זעלבער צייט איז זייא אהן גיקומען דוא בשורה אז דער קייסר וולאדיסלאוו איז געשטארבען זענען דאס פאלק פון פוילין געבליבען אזוי וויא שאף אהן א פאסטוך !

וויא דוא אלע גרויסע לייט האבען גיהערט אז זייער קייסר איז געשטארבען , אויך אלע פולישע אופיצירען זענען גיפאנגען געווארען זענען זייא געווארען שטארק ערשראקען , אויך דוא הערצער פון דוא יודען זענען אוים געגאנגען פאר שרעק זענען דוא אללע גרויסע לייט אנטלויפען קיין פולנאה , בייא דעם ראש איז אויך געוועזען דער דוכוס וויישנעוועצקי מיט זיין מיליטער בייא דעם טייך גיפור , ער איז געוועזען איין ליב האבער פון יודען אויך איין שטארקער העלד וואס זיין גלייכינג איז נישט געוועזען דער צווייטער אויף דער וועלט ער מיט זיין פאלק זענען אנטלויפען דורך דוא ליטא איך מיט איהם זענען אנטלויפען א ערך פון פינף הונדערט בעלי בתים מיט זייערע ווייבער אין קינדער , ער האט זייא גיטראגען אזוי וויא מען טראגט אויף פליגלען ביז ער האט זייא גיברענגט אויף דעם ארט וויא זייא האבען פארלאנגט , אונ דוא יודען וואס זענען גיוועזען אויף דער צווייטער זייט טייך גיפור זייא האבען דוא ביטערע נאכריכט גיהערט אונ דעם ערשטען טאג שבועות האבען זייא אלעם איבער גילאזט אונ זייא זענען אנטלויפען מיט דעם לעבען , דער גאנצער געגענט פון דיא שטעט אוסטרא , שדה לבן , פאוולאוויטש , טשודנאוו , לובירטוב , טהייל פון זייא זענען אנטלויפען קיין פולנאה , אונ טהייל קיין זאסלאב , מענכע קיין קאנסטאנטין ווייל אויף ערשטער איז געוועזען שטארקע פעסטונגער , אונ דער גאנצע געגענט פון דער שטאט לבוב אויך דיא שטעט וואס זענען ארום איהר זענען אלע אנטלויפען קיין נעמערוב , ווער עס האט נישט גיאילט

צוא אנטלויפען איז געוועזען איין פערלוירעניר, פוהל מענטשען פון דער צווייטער זייט טייך ניפור וואס זענען געוועזען נאהענט פון דעם פיינד זענען אומגעקומען אויף קדושת השם מיט אומערבארימדיגע פיין, מאנכע האט מען אפ גיצויגען די הויט פון זייא, אונ זייער לייב האט מען געוואורפען אויף דער גאס, מאנכע האט מען אפ געשניטען די פינגער פון די הענד, אונ די פיס, אונ זייא האבען זייא געווארפען אויף די וועגען וויא בהמות גייען דורך, אונ זייא האבען זייא צו טרעטען מיט זייערע פיס, מאנכע האבען זייא געשלאגען דאס חיות איז נאר איבער געבליבען אין זייא, מאנכע האבען זייא לעבעדיגער הייט בעגראבען, זייא האבען גיקוילעט קליינע קינדער אונ דער שוים פון זייער מוטער, טראגידיקע פרויען האבען זייא אויף גישפאלטען די בייכער, אונ זייא האבען ארויס גישלעפט דאס קינד, אונ זייא האבען עס גיווארפען איהר אין פנים אריין, מאנכע האבען זייא אויף געשניטען די בייכער, אונ זייא האבען אריין גילייגט אין בויך א לעבעדיגע קאץ, אונ זייא האבען צוריק צוא גענייט דעם בויך די פינגער פון זייערע הענד האבען זייא אפ געשניטען כדי זייא זאלען נישט קענען ארויס נעמען די קאץ פון בויך ארויס, מהייל קינדער האבען זייא גיבראטען אויף שפיזען אונ האבען זייא געבראכט פאר זייערע מוטערס זייא זאלען עסין פון זייא, טהייל מאהל האבען זייא גענומען יודישע קינדער אונ האבען גימאכט פון זייא א בריק זייא זאלען קענען אריבער גיין, עס איז נישט פאראן איין שענדליכען טויט וואס זייא זאלען נישט געוועזען אהן טוהן, פוהל האבען די טאטערין געפאנגען, אונ פרויען געפיינינט אונ די מאנען אין די אויגען, די שיינע פרויען האבען זייא גענומען זיך פאר קייבס ווייבער אויך פאר דינסטען אזוי האבען זייא געטאהן אויף אלע ערטער וואס זייא זענען געקומען, דעם פוילישען פאלק האבען זייא אויך דאס זעלבע געטאהן אמעהרסטין די גייסטליכער, עס איז אומגעקומען ביי דעם טייך ניפור פוהל טויזענטער יודישע נפשות, פוהל הונדערטער נפשות, האבען זיך כופר געוועזען, ספרי תורות האבען זייא צירוסען אויף שטיקלעך, זייא האבען פון זייא גימאכט זעק אויך שיך אויף די פיס די רצועות פון תפלין האבען זייא ארום געוויקעלט זיך ארום די פיס די תפלין האבען זייא געווארפען אין אלע גאסין, ווער עס האט דאס גיהערט האט זיך אפ געשאקילט:

וויא די מענטשין פון דער שטאט פארהבישטש, זיואטוב, האבען דאס גיהערט וואס די קאזאקין האבען גיטאהן צוא אונזערע ברודער וואס זענען ארום דעם טייך ניפור, האבען זייא געזאגט אז מיר וועלין ווארטען ביז די קאזאקין וועלין צו אונז קומען וועלין זייא פון אונז מאכען א תל אזוי וויא זייא האבען גימאכט פון אונזערע ברודער, איז פוהל גלייבער, מיר זאלען גיין צוא טאטערן זייא זאלען אונז נעמען, מיר קענען אונזערע ברידער פון קאנסטאנטין זייא זענין ערבארומהערציג וועלין זייא אונז אויס לייזען, אונ זייא האבען אזוי גיטאהן א ערך פון דרייא טויזענט מאן מיט זייערע ווייבער אונ קינדער עס איז געוועזען צווישען זייא א חזן ער האט

גיהייסען

גיהייסען ר׳ הירש בשעת זייא זענען געקומען צוא דיא טאטערין האט ער גימאכט א אל מלא רחמים מיט א קלאג ליעד אויף א הויך קול, אויף אונזערע ברודער וואס זענען אומגעקומען האט דאס גאנצע פאלק אהן געהויבען צוא זאמערין אונ צוא וויינען אז זייער געשרייא איז געגאנגען ביז צום הימיל, האבען זייערע פענגערס רחמנות געקריגין אויף זייא, אונ זייא האבען זייא גיטרייסט מיט גוטע רייד, אונ האבען צוא זייא גיזאגט איהר זאלט נישט זארגען עס וועט אייך נישט פעהלין קיין עסין אונ טרונקען, עס איז דא צווישען אייך שוחטים, נעמט אונ שעחט אייך שאף געניג מיר וועלען אייך אין קורצין פיהרען צוא אייערע ברודער פון קאנסטאנטין זייא וועלין אייך אויס לייזען, דיא טאטערין האבען אזוי גיטאהן, אונ דיא יודען פון קאנסטאנטין האבען אונז אויס געלייזט, אויך האט מען צוא זייא גיברענגט נאך געפאנגענע פון פוילין א ערך פון צוואנציג טויזענט מאן, אונ דיא יודען פון קאנסטאנטין האבען גיגעבין געלט פאר זייא וויפיל מען האט פון זייא פאר לאנגט, אונ זייא האבען אויסער דעם זייער פוהל גוטס געטאהן מיט דיא געפאנגענע, אויך גאנץ טורקייא האט אזוי גיטאהן זייא האבען גיגעבין געלט אוים צו לייזען אלע געפאנגענע, דיא שטאט לייט פון ווינעציא, אויך דיא שטאט לייט פון רוים, אויך פון אנדערע שטעט פון אטליא האבען גיגעבין זייער פוהל געלט אויף פדיון שבויים אונ האבין עס געשיקט קיין קאנסטאנטין! דער אלמעכטיגער גאט זאל זייא בעצאהלין זייער גוטען לוין וואס זייא האבען געטאהן מיט אונזערע ברודער זייא זאלען בעהיט ווערין פון אלעם שלעכטס עד ביאת הגואל אמן:

נאכדעם זענען דיא טאטערין צוריק אהיים מיט דעם גרויסען רויב וואס זייא האבען געהאט, אונ דער מערדער חמיל איז געגאנגען מיט זיינע קאזאקען אויך פוהל טויזענטער טאטערען וואס זענען מיט איהם געבליבען, צוריק צוא זיין שטאט טשהארין מיט גרוים פרייד אין גיזאנג אונ אין שפילען! וויא ער איז געקומען נאהינט פון דער שטאט זענען דיא שטאט לייט איהם א קיגען גיגאנגען אונ זייא האבען איהם אהן געטאהן גרוים כבוד, אונ זייא האבען איהם גיקריינט פאר אייך עלצטען איבער זיך אויף אייביג, זייא האבען איהם געזאגט דוא ביסט געוועזען אונזער ערלייזער וואס האסט אונז אוים געלייזט פון דעם פאלק „פוילין" וואס האבין אונז גיפייניגט מיט שווערע ארבייט:

וויא דער חמיל איז געזעסין אין דער היים האט ער געזאגט צוא זיינע מענטשין גיט עטוואס א עצה מיר זאלען נישט זיין צוא שאנד צווישען אונזערע פיינד, דען אלע קעניגרייכען וועלין הערין דאס שלעכטס וואס מיר האבען געטאהן מיט דיא „פוילין" וועלין זייא קומען מיט אונז מלחמה האלטען אונ מיר זענין ווייניג מענטשין. האבען זיינע מענטשין איהם גיגעבין אזוי א עצה! שרייב אוועק בריף צוא אלע גרויסע לייט פון פוילין אז דיא שליסט מיט זייא פריינדשאפט דוא זאלסט דיך גירעכט מאכען אויף דעם וואס דוא האסט גיטאהן ווייל דוא ביזט גייט געוועזען מציל צו זיין דיין לעבען, אז דוא וועסט אזוי טאהן וועלען זייא דערווייל אזויא שנעל נישט

צוזאמען

צוזאמען נעמען זייערע מענטשען, איבער דער צייט וועסט דוא שרייבען א בריף צוא דעם קייסר פון דיא טאטערין ער זאל דיר שיקען פוהל מיליטער, אויך זאלסטו שרייבען אונ נאנצען קעניגרייך פון פוילין אז אללע יונים וואס געפונען זיך דארט זאלען זיך אללע צוזאמען נעמען אין זאלען זיין גרייט אויף דעם בעשטימטען טאג אונ זייא זאלין זיך רעכינען מיט דיא יודען אויך מיט פוילין אונ אויף ס׳ניי׳ם זייא צוא בערויבען, ער האט אזוי געטאהן ער האט צוא שיקט בריף אין יעדער מדינה וואס דיא יונים געפונען זיך דארט דאס איז גימאכט געווארען בסוד, אבער דיא יודען האבען זיך פון דעם ערוויסט דורך דיא יונים וואס האבען זיך פערהאלטען פריינדליך מיט דיא יודען, אויך דיא יודען האבען גיהאט אייגינע שפיאנען אין דער גאנצער מדינה וואס מען האט זייא אפ גיגעבען נאכריכט פון אללעם, זייא האבין גלייך געגעבען איין ידיעה צוא דיא עלצטע פון פוילין, אונ זייא האבען צושיקט בריף דורך שטיפעטען, פון איין שטאט צוא דער צווייטער צוא אללע יודען אויך צוא דיא עלצטע פון פוילין מיט איין נאכריכט וואס פאר א נייעס עס איז פאהר געקומען, איבער דעם האבען דיא עלצטע פון פוילין זייער ליב געהאט דיא יודען, אונ זייא האבען זיך געהאלטען צוא זאמען אזויא וויא ברודער דען השי״ת האט געשיקט דיא רפואה פאר דער מכה, ווען נישט דאס וואלט ח״ו נישט געוועזען איבער געבליבען פון דיא יודען א שריד ופליט! אויף יעדער ארט וויא עס איז אהן געקומען דער בעפעהל פון מערדער חמ״ל איז געוועזען גרויסע פרייד אויף דיא יונים, אבער דיא יודען אויך דיא פוילין זענען געוועזען זייער אומעהטיג אונ טרויהריג:

דער שונא האט ווידער געשיקט בריף צוא אלע דוכסים פון פוילין אז ער פארלאנגט מיט זייא שליסען שלום, אונ ער האט זייא איבער גירעט מיט גוטע אונ ווייכע רייד ער האט זייא גיטרייסט אז דאס אלעס וואס ער האט געטאהן שלעכט׳ס ווייל ער איז געוועזען געצוואונגען ער האט געוואלט זיך מיט זיינע ברודער אפ לייזען פון טויט, אויך האט ער זייא געשריבען אז אללע מענין צוריק אויף זייערע ערטער זייא דארפען גאהר קיין פארכט נישט האבען ער וועט זייא צוריק געבען דיא ערטער וואס ער האט אוועק גענומען פון זייא, אבער דיא עלצטע האבען זיך גאהר נישט אום געקוקט אויף זיינע בריף זייא האבען פארשטאנען אז דאס איז אללעס פאלטש, דען אויף איין ארט האט ער געוואלט שליסען שלום אויף אנדערע ערטער האט ער ווייטער געטאהן זיינע ערגדליבע מעשים ער האט ווייטער אום־גיברענגט פוהל יודען אונ קריסטען אונ ער האט פאר וואוסט זייערע גיבעט־הייזער אונ ער האט אויס געהרגית זייערע דוכסים דאס אלץ האט ער געטאהן נאך דעם פאנגען דיא מחנה פון פוילין, דורך דעם האבען זייא נישט געגלייבט צוא זיינע רייד, אונ זייא האבען געשיקט בריף צוא דעם ארצי־בוסקופ וואס ער איז גיוועסין אין גניזן, ער האט פאר טרעטין דיא שטעלל פון קייסר

אז דער קייסר איז געשטארבען, אז פוילין קאן ניט זיין אהן א קייסר דען אהן א קייסר וועט איינער דעם צווייטען איינשלינגען לעבעדיגערהייט, אין דיזע צייטען איז געוועזען דער קארדינאל פון גניזין, דער קייסר קאזימיר, האבען דיא גרעסטע לייט צוא איהם געשיקט ער זאל מאכען איין פעלד-מארשאל איבער זייא דאס קעניגרייך פון פוילין זאל ניט זיין אזויא וויא שאף אהן א פאסטוך. דער ארצי-בוסקופ האט באלד געשיקט צוא דעם דוכוס פון זאסלאב וולאדיסלאוו דאמיניק ער זאל ווערען פעלד-מארשאל איבער פוילין, אבער דער דוכוס האט געברענגט נאך מעהר צרות אויף דיא יודען אויך אויף פוילין דען ער איז געוועזען זייער רייך ער האט נאך קיינמאהל ניט געפירט צוא זיין אין מלחמה אריין ווייל ער איז געוועזען זייער איין ווייכער מענטש, דער קארדינאל האט איהם נאר געקריינט איבער זיין רייכטהום, אויך האט דער קארדינאל געגעבען א שטרענגען בעפעהל צוא אלע דוכסים אז אלע זאלען קומען מלחמה האלטען פון זייערע פיינד, אבער זייא האבען זיך לאנגזאם צוזאמען גענומען אזוי וויא עס פלעגט זיין דאס פיהרונג פון פוילין אז זייא זענען געגאנגען מלחמה האלטען איז געוועזען אלץ לאנגזאם, דיא יונגים אויך דיא טאטערין האבען זיך ניט אזוי געפיהרט נאר בייא זייא איז אלעס געמאכט געווארען שנעל:

דיא גזירה פון שטאט נעמערוב.

וויא דער שלעכטער מענטש חמיל האט געהערט אז פוהל יודען האבען זיך איין געזאמעלט קיין נעמערוב, אונ זייא האבען מיט זיך פוהל געלד אין זילבער, אין דיא שטאט איז זייער רייך אין גרויס, האט חמיל אהין געשיקט איין עלצטען ער איז געוועזען א יודען פיינד-האבער, ער האט מיט זיך גענומען נאכם הונדערט מאן אהן געלאדן פוהל מיט געוועהר, אין ער האט געשריבען צוא דיא עלצטע פון שטאט זייא זאלען איהם בייהילפיג זיין, דיא עלצטע האבען איהם צוליב געטאהן מיט אלע זייערע קרעפטען ניט איבער זייער פריינדשאפט צוא דיא שונאים נאר ווייל זייא האבען פיינד געהאט דיא יודען, אין צוואנציג טאג אין סיון זענען דיא קאזאקין געקומען נאהנט פון שטאט נעמערוב, האבין דיא יודען דערזעהן פון ווייטענס וויא עס קומט אהן מיליטעהר, זייער הארץ האט אין זייא געשראקין נאר זייא האבען ניט געוויסט צוא דאס איז פוילין אדער קאזאקין, פון דעסט וועגען האבען זייא זיך אלע צוזאמען גענומען אויך זייערע ווייבער אין קינדער מיט זייער פאר-מעגין, אין זענען אריין אין פעסטונג אין זייא האבען אונטער זיך פארשלאסען דיא טהורען כדי זייא זאלען קענען מלחמה האלטען, דיא קאזאקען האבען זיך נאך געמאכט פענער אזויא וויא "פוילין" דען מיט קיין אנדערע זאך איז ניט געוועזין צוא ערקענען צווישען פוילין אין קאזאקין אויסער דיא פענער, דיא שטאט-לייט האבען געוויסט פון דעם פאלשקייט, אונ זייא האבען אויך גערופען צוא דיא

יודען פון פעסטונג ! עפינט אויף דיא טהורען פאר דעם פאלק פון פוילין וואס זענען גיקומען אייך צוא העלפין פון אייערע פיינד אז זייא וועלען קומען אויף אייך, דיא יודען וואס זענען געשטאנען אויף דער מויהער האבען גיזעהן אז דיא פענער זעהן אוים וויא פון פוילין האבען זייא גירעכינט אז דיא שטאט-לייט זאגען אמת האבען זייא באלד גיעפינט דיא טויערין :

אזויא וויא דיא יודען האבען נאר גיעפינט דיא טויערין זענען דיא קאזאקען אריין אין שטאט מיט דיא בלאנקע שווערדען, מענכע זענען גיוועזין מיט שטעקענים אין זייא האבען פוהל אום-גיברענגט פון דיא יודען, אויך פיעלע פרויען האבען זייא גיפייניגט. מהייל פרויען זענען אריין געשפרינגען אין טייך אריין זייא זאלין ניט ווערען פעראומרייניגט, אונ זייא זענען ערטרינקען גיווארען, אויך פוהל יודען וואס האבען גיקענט שווימען אין וואסער זענען אריין אין וואסער אונ זייא האבען גיוואלט שווימען זייא האבען גירעכינט אז זייא וועלין ניצול ווערען פון דער הריגה, אבער דיא יונים זענען זייא נאך געשווימען, אין זייא האבען גיהארגיט זייא אונ וואסער, מהייל האבען נאך געשאסען נאך זייא אין וואסער אונ זייא אללע אוים גיהארגיט אז דאס וואסער איז געווארען רויט פון בלוט :

עם איז גיוועזען אונ דער שטאט א ראש ישיבה ער האט געהייסען הגאון יחיאל מיכל דער זוהן פון גאון אליעזר . וואס ער האט גיקענט דיא גאנצע תורה אויסענווייניג, אויך איז ער גיוועזען קלאהר אונ אללע חכמות אין דער וועלט, שבת פאר דער גזירה האט ער גיזאגט א דרשה אין ער האט גיווארינט אויב דער פיינד וועט קומען חלילה, זאלען זייא זיך אפ געבען אויף קידוש השם אונ זייא זאלען זיך ניט מופר זיין, דאס הייליגע פאלק האט אזויא געטאהן ער אליין איז אויך געשפרינגען אונ וואסער אריין ער זאל זיך מציל זיין האט איהם געחאפט איין יון אונ ער האט איהם געוואלט אום-ברענגען האט איהם דער גאון גיבעטען ער זאל איהם לאזען לעבען וועט ער איהם געבען פוהל גאלד אין זילבער, דער יון האט איהם גיפאלגט אונ ער האט איהם אהיים געפיהרט וויא דאס גאלד אונ זילבער ליגט בעהאלטען אונ ער האט איהם גילאזט לעבען, איז דער גאון מיט זיין מוטער געגאנגען אונ א אנדער הויז אריין אין זייא האבען זיך דארט בעהאלטען ביז עם איז געווארען טאג, אויף דעם צווייטען טאג האבען דיא יונים געזוכט אונ דיא שטיבען אפשר האט זיך ווער בעהאלטען, איז דער גאון מיט זיין מוטער אנטלאפען אויף דעם בית החיים כדי טאמער וועט מען זייא דערהארגינען זאלען זייא בלייבען דארט ליגען וועלען זייא קומען צוא קבורה, וויא ער איז געקומען ניט וויים פון בית החיים איז איהם נאך גילאפען איין יון פון דיא שטאט לייט ער איז גיוועזען א שיסטער. מיט א שטעקען אונ דער האנד האט ער דעם גאון געשלאגען ביז צום טויט, זיין מוטער האט איהם גיבעטען ער זאל זיא אומברענגען איידער איהר זוהן ער האט

זיא נישט גיפאלגט נאר ער האט פריר אום-גיברענגט דעם גאון דער נאך דיא מוטער, דרייא טאג נאך דער הריגה האט איהם זיין ווייב גיברענגט צו קבורה דען אויף אלע ערטער וויא דיא גזירות זענע, גיוועזען האבען זייא דיא פרויען געלאזט לעבען:

עס האט זיך פאר לאפען מיט איין בתולה זיא איז גיוועזען זייער איין שיין מענטש פון איין גרויסארטיגע משפחה אויך פון גרויסע עשירים וואס איין קאזאק האט זיא גיפאנגען, אונ ער האט זיא גענומען פיר איין פרויא, פאר דער חתונה האט זיא געזאגט צוא איהם אז זיא קאן מאכען אזויא א סגולה אז אפילו מען וועט אין איהר שיסען וועט איהר אויך גאהר נישט שאטען, אפשר ווילסט ניט גלייבען קענסט מאכען איין פריוו אין מיר, דער קאזאק האט גירעכענט אז זיא זאגט אמת, ער האט גענומען איין בוקס אונ ער האט אין איהר אריין געשאסען איז זיא באלד אנידער גיפאלין אין זיא איז אומגעקומען אויף קידוש השם דער קאזאק זאל זיא נישט מטמא זיין:

נאך איז געשעהן איין געשיכטע מיט א שיינע בתולה וואס א קאזאק האט זיא גענומען פיר א פרויא האט זיא פאר לאנגט פון איהם ער זאל איהר געבען קידושין אונ זייער גיבעט-הויז וואס עס שטייט אונטער דער בריק, ער האט איהר דאס צוליב געטאהן, אונ ער האט זיא גיפיהרט צו דער חופה אונ טייערע קליידער אויך מיט שפילען אונ גיזאנג, אזויא וויא זיא איז געקומען אויף דער בריק פיז זיא אריין געשפרינגען אין וואסער אריין, אונ זיא איז ערטרינקען גיווארען אויף קידוש השם, אזויא איז גישעהן פיהל מעשיות אזעלכע! דיא צאהל פון אלע מענטשען וואס זענען אומגעקומען ארום נעמערוב איז גיוועזען א ערך פון זעכס טויזענט מענטשען:

דיא גזירה פון דער שטאט טולטשין.

וויא זייא האבין שוין אפ גיטאהן אלעס ביז אין נעמערוב, האבען זייא זיך צוא לאטען גיקליבען א צעהן טויזענט מאן פון געמיינים פאלק אונ זייער עלצטער איז געוועזען דער מערדער קריוונאס אונ זייא זענען געגאנגען פון דארט קיין טולטשין, ווייל דארט אין פעסטונג איז געוועזען זעקס הונדערט מאן שטארקע העלדין פון דיא פוילין, אויך האבען זיך צוא לאמען גענומען א צווייא טויזענט יודען וועלכע זענען אויך געוועזין שטארקע העלדין האבען זייא גישלאסען איינס אז איינער זאל דעם צווייטען העלפין מלחמה האלטען מיט דעם שונא, זייא האבען צוא גישווארין איינער דעם צווייטען אז זייא זאלען נישט זיין פאלש אונ זייא האבין פאר פעסטיגט דאס פעסטונג, אונ דיא יודען זענען ארויף געגאנגען אויף דער מויער אהן גילאדין מיט גיוועהר, בייא יעדעס מאהל וואס דיא קאזאקען זענען גיקומין נעהנטער האבען דיא פון דער מויער אויף זייא גישאסין, אונ עס איז פון זייא פוהל געפאלין אונ

זייא זענען אנטלאפען, דיא יודען האבען זיך געשטארקט, אונ האבין זייא נאך געיאגט, אונ האבען פון זייא פוהל הונדערטער אוים גיהארגיט, דיא קאזאקין האבען זיך נאך אמאהל צוא זאמען געקליבען איין גרויס פאלק פון ארום דעם גאנצין געגינט, אונ זייא האבען צוא גישטעלט אייזערנע מוגעס איבער צוא דרייען דיא מויער, וויא דיא וואס זענען גישטאנין אויף דער מויער האבען דאס גיזעהן זענען זייא אוים גיגאנגען פאר שרעק, פון דעסט וועגין האבען זייא ווייטער אראפ געשאסען פון דער מויער, אונ זייא האבען נישט דער לאזט צוא צוא קומען צוא דער מויער, אונ דיא קאזאקין זענען ביא דעם מאהל אויך אנטלאפען:

וויא דיא מלחמה האט גידויערט א לאנגע צייט האבען זיך דיא קאזאקין איבער לייגט אז זייא זאלין שליסען שלום מיט פוילין נאר מיט דעם בעדינג אז פוילין זאל ארויס געבין דאס גאנצע רייכ׳יהום פון דיא יודען, אונ זייא האבין אזוי גיטאהן, אונ האבען איין געשיקט איין שלום בריף צוא דיא פוילין וואס זענין אין פעסטונג, באלד האבען זיך דיא פוילין אפ געשטימט אונ האבען גישיקט נאך דיא יודען איינציגווייס אונ זייא האבען ביא זייא צוא גענומען דאס גיווער, דיא יודען האבען באלד פאר שטאנין דעם שווינדיל וואס מען מאכט מיט זייא דיא יודען האבען גיוואלט צום ערשטין אום־ברענגין דיא פוילין, אונ ווערין זיך א.קיגין זייא, ווייל זייא האבען גיבראכען דעם שלום וואס זייא האבען גיהאט אפ געמאכט צוא ערשטען, האט דער ראש ישיבה פון טולטשין געשריגען אויף איין קול, אונ ער האט צוא זייא אזויא גיזאגט, הערט מיך אוים מיינע ברודער מיר זענען אין גלות צווישען פעלקער וויא באלד איהר וועט עטוואס ארוים טרעטין א.קיגין דעם פאלק פון פוילין וועלין דיא קעניגרייכען פון פוילין זיך דאס ערוויסען וועלען זייא זיך אפ רעכינען מיט אלע אונזערע ברודער אין גלות, אויב דיא גזירה איז פון הימיל לאזען מיר אהן נעמען פאר ליב, מיר זענען נישט בעסער פון אונזערע ברודער פון נעמערוב! דער אלמעכטיגער גאט זאל געבען אז דיא שונאים זאלין רחמנות האבען איבער אונז אפשר וועלען זייא נאר צו נעמען אונזר פר־מעגין אונ דיא נפשות וועלן זייא לאזן לעבען, אלע יודען האבן עס ביפאלגט אונ זייא האבן גיברענגט אלץ וואס זייא האבן פארמאגט אין פעסטונג ארײן, דיא קאזאקין זענין באלד ארײן געקומען, האט צו זיי גיזאגט דער עלצטער פון דיא פוילין דער דוכוס טשווערטשינסקי! דא האט איהר אייער פרלאנג, אונ זייא האבן צו גענומן דאס גאנצע פאר־מעגין, דיא יוגים האבן גיזאגט צו דעם דוכוס ער זאל אלע יודען זעצין אין תפוסה! זייער לעבן האט גיהאנגן אויף איין האר זיי האבן נישט געוויסט וואס עס וועט מיט זיי ווערין, דעם דריטען טאג האבן דיא קאזאקין ווייטער פרלאנגט מען זאל זיי ארוים געבין דיא יודען, באלד האבן דיא פוילין ארוים גישטוסין דיא יודען פון פעסטונג זענין דיא יודען ארוים גיגאנגין מיט א צובראכין הארץ אונ דיא קאזאקין האבן זיי ארײן גיזעצט אין א תפוסה וואס איז גיוועזן אין א גארטען אפ גישלאסן זיי זאלן נישט קענין אנטלויפין:

דיא

דיא גְזֵירוֹת פוּן לִיטָא.

דיא מֶענְטשֶׁען פוּן לִיטָא זֶענִין אַנְטְלָאפֶען קֵיין ווִילְנָא אוּנ קֵיין הוֹראָדְנָא דָארְט זֶענִין דיא שׂוֹנְאִים נִישְׁט גֶעקוּמֶען, אָבֶּער פוּהל שְׁטֶעט ווִיא עֶס הָאבִּין זִיךְ צוּא זַאמִין גֶענוּמִין טוֹיזֶענְטֶער יוּדֶען זֶענִין דיא שְׁטֶעט חָרוּב גִיוָוארֶען אוּנ דיא יוּדֶען הָאבֶּען זֵייא אוּם גִיבְּרֶענְגְט, אִין דֶער שְׁטָאט הוּמִיל אִיז גִיהַארְגִיט גִיוָוארִין פוּהל טוֹיזֶענְטֶער אוֹיף קִידוּשׁ הַשֵּׁם, פוּן דָארְט זֶענִין זֵייא גִיגַאנְגִין קֵיין סְטַארִידוּב אוּנ זֵייא הָאבִּין אוּם גִיבְּרֶענְגְט פוּהל יוּדֶען, אוֹיךְ אִין שְׁטָאט צַארְגִיאוּב אִין שְׁטָאט בָּארְחִין, אִין בְּלָאדָאוָוא הָאבִּין זִיךְ פֶערְזַאמִילְט פוּהל יוּדֶען אוּנ עֶס זֶענִין אוּם גֶעקוּמֶען אַ עֶרֶךְ פוּן צֶעהֶן טוֹיזִינְט נְפָשׁוֹת, אוּנ אַנְדֶערֶע שְׁטֶעט פוּן לִיטָא זֶענִין גִיהַארְגִית גִיוָוארֶען פוּהל צֶעהֶן טוֹיזֶענְטֶער יוּדֶען, דיא מֶענְטשִׁין פוּן סְלוּצְק, פוּן פִּינְצְק, בְּרִיסְק, דְלִיטָא, מֶערְבֶע זֶענִין אַנְטְלָאפִין קֵיין גְרוֹיס פּוֹילִין מֶערְבֶע קֵיין דַאנְצִיג מִיט דֶעם וַואסֶער פוּן ווַייכְסִיל, אוּנ דיא אָרִימֶע לַייט וָואס זֶענִין אִיבֶּער גֶעבְּלִיבֶּען אִין דיא שְׁטֶעט זֶענִין אוּם גֶעקוּמֶען אוֹיף קִידוּשׁ הַשֵּׁם אוֹיךְ אוּנְטֶער דֶער שְׁטָאט פִּינְצְק הָאבִּין דיא פַיינְד נָאךְ גֶעיָאגְט אוֹיף דיא פֶעלְדֶער פוּהל הוּנְדֶערְטֶער ווֶעגִין מִיט מֶענְטשִׁין וָואס זֵייא זֶענֶען אַנְטְלָאפֶען אוּם דֶער שְׁטָאט אוּנ זֵייא הָאבֶּען זֵייא גִיחַאפְּט אוֹיף דֶעם ווֶעג, אוּנ זֵייא הָאבִּין זֵייא אוּם-גִיבְּרֶענְגְט, אָבֶּער אוּנ דיא יוֹנִים פוּן דֶער שְׁטָאט פִּינְצְק הָאבִּין זִיךְ דיא פּוֹילִין אָהֶן זֵייא נָקָם גִיווֶעזִין, ווִיא דֶער הֶערְשֶׁער פוּן לִיטָא דֶער דוּכּוּס רַאדְזִויל הָאט גִיהֶערְט אַז דיא שְׁטָאט לַייט פוּן פִּינְצְק הָאבֶּען מוֹרֵד גִיווֶעזִין אוּנ זֵייא הָאבִּין אַרַיין גִילָאזְט דיא רוֹיבֶּערְס אִין שְׁטָאט אַרַיין אִיז עֶר אַלֵיין אוֹיךְ פוּהל פָאלְק פוּן פּוֹילִין גִיגַאנְגִין מִיט אִיהם אוּנ זֵייא הָאבֶּען בַּאלֶעגֶערְט דיא שְׁטָאט אוּנ זֵייא הָאבֶּען אוּנְטֶער גֶעצִינְדִין דיא שְׁטָאט פוּן אַלֶע פִיר זַייטֶען, דיא רוֹיבֶּערְס פוּן אִינְווֵייניג הָאבֶּען גִיוָואלְט אַנְטְלוֹיפִין אוּם דֶער שְׁטָאט אוֹיף דֶעם וַואסֶער זֶענִין זֵייא אַלֶע עֶרְטְרִינְקֶען גֶעוָוארֶען אוּנ מֶערְבֶע זֶענִין פַאר בְּרֶענְט גִיוָוארִין, עֶר הָאט זִיךְ נוֹקֵם גִיווֶעזִין פַאר דיא יוּדֶען, אוֹיךְ אִין דֶער שְׁטָאט סְלוּצְק הָאט מֶען זִיךְ אָהֶן זֵייא נוֹקֵם גִיוֶועזִין, זֵייא הָאבִּין גֶעשִׁיקְט צוּא דיא רוֹיבֶּערְס זֵייא זָאלֶען קוּמֶען אִיז שְׁטָאט אַרַיין עֶס גֶעפוּנְט זִיךְ נָאךְ פוּהל יוּדֶען צְווִישֶׁען זֵייא ווֶעלִין זֵייא אִיבֶּער גֶעבִּין אִין זֵייעֶרֶע הֶענְד, נָאר עֶס אִיז עֶווִין נִישְׁט גֶעוֶועזִין קֵיין יוּדֶען ווַייל אַלֶע הָאבִּין זִיךְ שׁוֹין בֶּעהַאלְטִין, דיא שׂוֹנְאִים הָאבֶּען נִישְׁט גִירֶעכִינְט אַז דיא שְׁטָאט לַייט זָאלֶען זִיךְ שְׁטֶעלֶען אַקֵיגִין זֵייא, אַזוֹי ווִיא זֵייא זֶענֶען צוּא גֶעקוּמֶען צוּא דֶער שְׁטָאט הָאבִּין דיא שְׁטָאט לַייט אוֹיף זֵייא גִישָׁאסִין מִיט בּוּקְסֶען פוּן דֶער מוֹיעֶר אַרָאפּ אוּנ זֵייא הָאבֶּען פוּן זֵייא פוּהל אוּים גִיהַארְגִיט אוּנ הָאבֶּען זֵייא נָאךְ גֶעיָאגְט בִּיז זֵייא הָאבֶּען אַלֶע אוּים גִיהַארְגִיט:

דיא גְזֵירָה פוּן דֶער שְׁטָאט בַּאר.

נָאכְדֶעם ווִיא דיא פּוֹילִין זֶענֶען אַנְטְלָאפֶען הָאבֶּען דיא טַאטֶערִין אוֹיךְ דיא קָאזַאקִין גִירוֹיבְּט פוּן זֵייא דָאס גַאנְצֶע גֶאלְד אוּנ זִילְבֶּער אוֹיךְ פוּהל טֵייעֶרֶע זַאכִין, אוּנ

אונ חמיל איז גיגאנגען מיט זיין גאנץ פאלק אויף די טאטערן איין נעמען די שטארקע שטעט פון פוילין, אביסיל פון זיין פאלק האט ער גישיקט איין נעמען די שטאט באר ווייל דארט איז גיוועזן איין גרויס פערזאמלונג פון יודען אויף גרויסע לייט, ווייא זייא זענען צוא געקומען נאהענט פון שטאט האבען דאס מיליטער וואס זענען גישטאנען אויף דער מויער אראפ גישאסין אויף די רויבערם זייא האבין א לאנגע צייט נישט גיקענט צוקומען צוא דער שטאט, וואס האבען אבער גימאהן די יונים וואס זענען גיוועזן אין שטאט זייא האבין אונטער גיגראבין ארום דער שטאט אונ די רויבערס זענען אריין געקומען אין שטאט אריין ביי נאכט, אונ זייא האבין אהן גיהויבין צוא הארגענען אין שטאט די יודען, אויף די גרויסע לייט זענען אנטלאפען אין פעסטונג אריין, צווישען זייא איז קיין יונים נישט גיוועזן, זייא האבען באלעגערט ארום דעם פעסטונג א לאנגע צייט ביז זייא האבין עס איין גענומען, אונ זייא האבין אוים גיהארגיט אללע יודען, אויך די אנדערע גרויסע לייט מיט איין שענדליכען טויט, אונ זייער פאר-מעגין האבען זייא צו גערויבט, דער צאהל פון די יודען וואס זענען אום-געקומען אין דער שטאט באר איז גיוועזן א ערך פון צוייא טויזענט מענטשין, דער מערדער חמיל איז גיגאנגען מיט זיינע מענטשין אויף דער שטאט קאנסטאנטין פון דארט קיין זאסלאוו אונ פון דארט קיין אוסטרא די שטעט זענין שוין גיוועזן לאנג פאר וואוסט פון די קאזאקין, אונ פון דארט איז ער ווייטער גיגאנגען קיין גרויס דובנא, דארט איז אויך גיוועזן איין שטארק פעסטונג וואס דאס צווייטע איז נישט גיוועזן אין גאנץ פוילין דאס האט גיהערט אונטער דעם דוכוס דומינין, וויא עס זענען אנטלאפין פון דארט אללע גרויסע לייט, איז דארט נאר איבער גיבליבען עטליכע הונדערט יודען זייא האבין גירעכינט אז זייא וועלין אין דעם פעסטונג ניצול ווערין, וויא די רויבערס זענען צו געקומען נאהענט פון דער שטאט דובנא איז אריין גיגאנגען איין עלצטער פון דוכוס מיט אביציג מאן שטארקע לייט, אונ זייא האבין אפ גישלאסין דאס פעסטונג זייא האבין נישט גילאזט צוא קיין שום יוד אין פעסטונג אריין זענין אללע יודען גיהארגיט גיווארין ארום דעם פעסטונג, ווייא חמיל איז אריין געקומען אין שטאט אריין האט ער זיך פאר-וואונדערט אויף דעם שטארקייט פון פעסטונג, אונ ער האט גיזאגט אז עס איז אונמעגליך דאס פעסטונג איין צו נעמין, די גרויסע לייט אויך די עלצטע וואס זענען אנטלאפען פון פעסטונג זענין נארנים ווייל זייא וואלטען זיך געוועזין גיקענט שיצען אין דעם פעסטונג, אין דעם פעסטונג איז גילעגין איין גרויס רייכטהום פון די גרויסע לייט, אונ ער האט נישט גיוואלט באלעגערין דאס פעסטונג איבער זיין שטארקייט, פון דארט איז ער גיגאנגען מיט זיינע [illegible] קיין בראד וואס דאס האט גיהערט אונטער דעם דוכוס וואס חמיל איז גיוועזן זיין שונא ווייל ער האט איהם גיוואלט אומברענגין האט ער פאר וואוסט די אללע ערטער וואס גיהערין אונטער דעם דוכוס בפרט די שטאט בראד וואס זיא איז גיוועזן זיין רעזידענס שטאט האט ער זיא פאר וואוסט אונ פאר ברענט, אונ די אללע מענטשין פון שטאט זענין אנטלאפין אין פעסטונג אריין, דען עס איז גיוועזן זייער שטארק

אין טאפעלע מויער אין וואסער ארום דער שטאט עס האט זיך דארט געפונען עטליכע טויזענט מענטשען, די פיינד האבען באלעגערט א לאנגע צייט ארום דעם פעסטונג, און זיי האבען עס נישט געקענט איין נעמען ווייל מען האט צו זיי אראפ געשאסען פון דער מויער, פון דעסטוועגען האבען זיי געהאט גרויס שרעק ווייל אינווייניג אין שטאט איז געוועזען איין מגפה ר״ל פון אויסנווייניג האבען זיי געהאט דעם שונא, פון דער מגפה איז אומגעקומען א ערך פון טויזענט נפשות, אויך אויף אלע ערטער וואס די פיינד האבען באלעגערט איז געוועזען אינווייניג א מגפה ר״ל:

די גזרה פון דער הויפט שטאט לבוב.

נאכדעם איז חמיל געגאנגען באלעגערן די שטאט לבוב זיא איז איינע פון די פיהר גרעכטע שטעט וואס געפונען זיך אין פוילין, און איהר האט זיך געפונען גרויסע לומדים ת״ח יראים ושלימים, וויא דער שונא איז אהין געקומען האבען זיי זיך באזעצט אין טאהל ארום דעם פעסטונג וואס עס איז געשטאנען אונטער דער שטאט, דאס מיליטער האט צו זיי אראפ געשאסען פון פעסטונג איז פון זיי פוהל געפאלען, די פוילין האבען אבער געמוזט פאר לאזען דאס פעסטונג ווייל זיי האבען שוין נישט געהאט קיין וואסער, און די פוילין זענען פון פעסטונג אין שטאט אריין, די שטאט לייט האבען אונטער געצינדען אלע הייזער וואס זענען ארום דער מויער און פייער כדי די שונאים זאלען זיך נישט קענען בעהאלטען, פון דעסט וועגען האבען די שונאים איינגענומען דאס פעסטונג און זיי האבען באלעגערט די שטאט פון אלע זייטען, די וואס זענען געוועזען און שטאט האבען מורא געהאט ארויס צו גיין איבער די קוילען וואס זענען געפלויגען פון דער הייך פון פעסטונג, אויך איז געוועזען איין הונגער און שטאט עס איז אומגעקומען און שטאט פון הונגער און נויט מעהר וויא צעהן טויזענט מאן:

וויא עס איז פאר ביי געגאנגען א לאנגע צייט און זיי האבען נישט געקענט איין נעמען די שטאט האבען זיי פאר שיט אלע וואסערין וואס זענען געוועזען ארום דער שטאט וואס די גאנצע שטאט האט געטרינקען דאס וואסער, וויא זיי האבען נישט געהאט קיין וואסער צום טרינקען האבען זיי אזוי געזאגט! פאר וואס זאלען מיר אומקומען פאר הונגער און דארשט מיר וועלין שיקען צוא אונזערע פיינד פאר מעגען אפשר וועט דאס אונז אפ לייזען פון טויט, די שטאט לייט האבין אזויא געטאהן און האבין געשיקט צוא זייא שלוחים אז זייא זאלין זיך פאר גליכין מיט זייא, זייא וועלין געבען פוהל גאלד און זילבער נאר מען זאל זייא דאס לעבען שענקין די נאך איז דעם מערדער חמיל'ן געפאלען ער האט געזאגט צוא זיינע לייט! וואס וועלען מיר האבען פון דעם אז מיר וועלען זייא אום-ברענגין, עס איז גלייכער מיר זאלען צוא נעמען זייער פארמעגין, ער האט געשיקט זיין אטדיוטאנד גלאוואצקע ער איז געוועזען איינער פון די גרויסע לייט פון

פוילין

פוילין וואס זייא האבין איהם צוא געשוואורען זייא זאלען איהם זיין טרייא, אונ ער האט מורד געוועזין אונ פוילין, מיט נאך פוהל עלצטע פון דיא קאזאקען, אין שטאט אריין זייא זאלין זיך מיט זייא אויס שמיסען וועגען דעם שלום, נאכדעם האבען זייא גישיקט צוא חמיל'ן אוים דער שטאט דיא גרעסטע לייט פון שטאט עס איז מיט זייא אויך גיוועזין ר' שמעון שתדלן, זייא האבען זיך אויס גיגלייכט אז זייא זאלען געבען 200000 רענדליך מען זאל זייא שענקין דאס לעבען, זייא האבען ניט גיהאט אזויא פוהל געלד האבען זייא גיגעבען גאלד אונ זילבער אויך אנדערע סחורות אזויא פוהל אז עס זאל אנט־עפין אזויא פוהל וויאפיל זייא דארפען צוא בעצאהלען, דיא שטאט לבוב איז גיווארין אוים גילעהרט אזויא וויא א טייך וואס מען פאנגט ארוים פון איהם דיא פיש, ווען נישט וואס השי"ת האט רחמנות גיהאט אויף דיא יודען אין ער האט גיגעבען דיא שונאים אונ זינען אז זייא זאלען שלום שליסען, וואלט ח"ו נישט גיוועזין איבער געבליבען פון זייא קיין שריד ופליט:

פון דארט זענען דיא שונאים גיגאנגען אונ האבען באלעגערט דיא שטאט זאלקווע, זייא האבין גיוואלט צוא קומען צוא דער מויער זייא זאלען קענען צוא שטעלען לייטערם אויף דער מויער, האבין זייא אראפ גיגאסען פון דער מויער הייס וואסער, דוא רויבערס זענען אנטלאפען האט מען זייא נאך געשאסען זענען פוהל גיהארגיט גיווארין, דיא רויבערס האבין זיך איבער לייגט אז עס איז גלייכער פאר זייא אז זייא זאלען שיקען אונ שטאט אריין אז זייא זאלען זיך פארגלייבין אזויא וויא זייא האבען גימאכט אין לבוב, זייא האבען גישיקט צוא דיא שטאט לייט! זענט איהר דען בעסער פון דיא מענטשין פון לבוב? זייא האבען זיך מיט אונז פאר גלייכט, אויב איהר ווילט פאר גלייכט איהר אייך אויך מיט אונז, אויב איהר ווילט אייך ניט פאר גלייכין, וועלען מיר זיך אלע צוזאמען נעמען אונ מיר וועלען קומען זיך רעכענין מיט אייך אזוי וויא מיר האבין גיטאהן אונ פערשידענע ערטער? דיא שטאט לייט איז דאס זייער גיפאלין וואס דיא רויבער ווילען זיך פארגלייכין, אונ זייא האבין גישיקט אוים דער שטאט איין גייסטליכען אויך איין עלצטען פון שטאט אויך איין יוד, אז זייא זאלין זיין דיא פארגלייכערס, דאס פאר גלייך איז גיוועזין אז זייא זאלין געבין 20000 רענדליך פון דער שטאט, בעזונדער זייער עלצטען גלאוויצקען 2000 רענדליך, נאכדעם זענין זייא אוועק פון דער שטאט נאר זייא האבין איבער גילאזט אונ שטאט פוהל קאזאקין אז זייא זאלען פארהיטען עס זאל נישט קומען אנדערע קאזאקין אונ שטאט אריין ראבירען! דיא שטארקע שטאט קאמיניץ פאדאלסק אויך דיא שטאט זאלאווויטין דיא שטאט בוטשאטש האבין זיך אקייגין גישטעלט פוילין אויך דיא יודען, זייא האבין אויף זייא גישאסען מיט הארמאטין זייא האבין פוהל גיהארגיט פון דיא רויבערס, אונ זייא האבין נישט גיקענט איין נעמען קיין שום פעסטונג אונ זייא זענען אוועק פון דארט מיט גרוים שאנד אונ זייא האבין זיך נישט גיוואלט פאר גלייכין מיט דיא שונאים זייא זאלין געבין זייא אפילו א קלייניקייט אבער א הונגער איז גיוועזין אונ דיא אלע ערטער, עס איז אריינגעקומע

פוהל טויזענטער יודען אין דער צייט , דיא שטאט פרעמיסלא איז איין גרויסע שטאט מיט תלמידי חכמים האבין דיא שונאים אויך באלעגערט דיא שטאט , השי"ת האט אבער אויף זייא רחמנות גיהאט , אונ עס איז צוא זייא געקומען איין עלצטער פון פוילין מיט דעם נאמען קראנקי ער האט מיט זיך גיהאט זעכס הונדערט מאן אונ מיט זיין פארשטאנד האט ער מציל גיוועזען דיא גאנצע שטאט :

דיא גזירה פון דער שטאט נאראל

פון דארט זענען דיא קאזאקין גיגאנגין קיין נאראל אונ זייא האבין דיא שטאט באלעגערט , דארט האבין זיך צוא נאמען גענומע טויזענטער יודען אויך קריסטען צווישען זייא איז נישט גיוועזין איין יין , דארט איז גיוועזין דרייא ערטער איינס לעבין דעם אנדערין , דיא יודען פון דארט האבין גיוואלט אנטלויפין האט זייא דער עלצטער פון שטאט נישט גילאזט ער האט גיזאגט מיר וועלין זיך אקעגין שטעלין , נאכדעם וויא זייא האבין באלעגערט דיא שטאט האבין זיך דיא שונאים גיוואלט פאר גלייכין האט דער עלצטער נישט גילאזט נאר זייא האבין מלחמה גיהאלטין דרייא טאג , אונ זייא האבין פוהל אויס-גיהארגיט פון דיא קאזאקין , נאכדעם האט המיל צוא גישיקט פיהל מענטשין אזויא וויא זאמד אונ זייא האבין איין גענומען דיא שטאט צום ערשטען האבין זייא גיהארגיט דעם עלצטען פון שטאט זייא האבין איהם לעבעדיגערהייט אב גיצויגין אונ זייא האבין איהם אהן גיטאהן מערדערליכע פיין , נאכדעם האבין זייא אומגיברענגט פון דיא יודען מעהר וויא צוועלף טויזענט מאן , פוהל זענען ערטרינקען געווארען אין וואסער , עטליכע הונדערט מאן זענען אריין אין שוהל אונ האבין זיך דארט פארשלאסין , זענין גיקומין דיא קאזאקין אונ האבין אויפ גיבראכין דיא טירען , אונ האבין אלע אויס גיהארגיט נאכדעם האבין זייא פארברענט דיא שוהל אזוי א שרעקליכע הריגה וויא עס איז גיוועזין אין נאראל איז נישט גיוועזין אין גאנץ פוילין פוהל יודען האבין זייא גענומען אונ גיפענגעניש , עס האט ערצייהלט איין אשה וואס זיא איז געבליבען לעבען אז עס האט זיך גיפינען פוהל וואס זענען געבליבען לעבען צווישען דיא הרוגים נאר פינף טאג האבין זייא גילעגט אהן עסין זייא האבין גיגעסין מענשין פלייש זייא האבין אב געשניטען שטיקער פון דיא הרוגים אונ זייא האבין גיגעסין , פוהל טויזענטער הרוגים האבין דיא הינד אויף גיגעסען דיא וואס זענען איבער געבליבען האבין דיא שטאט לייט פון פרעמיסלא גישיקט מענטשין מיט לייווינט אויף בגדים אונ זייא האבין גיברענגט דיא הרוגים צוא קבורה השי"ת זאל זייא בעצאהלין זייער לוין :

דיא

די גזרה פון דער שטאט זאמאשטש.

פון דארט איז חמיל מיט זיין גאנצער מחנה די קאזאקין מיט די שאטערין געגאנגען קיין זאמאשטש אונ זייא האבין באלעגערט , דאס איז געוועזין איין שטארקע שטאט מיט איין פעסטונג וואס זיין גלייכין איז ניט געוועזען אין גאנץ פוילין , אזויא וויא דער פיינד איז געקומען נאהנט פון שטאט האבין די שטאט לייט פאר ברענט אלע הייזער וואס זייא זענען געוועזין ארום דעם פעסטונג כדי דער פיינד זאל ניט האבין וויא זיך צוא בעהאלטין זייא האבין ניט גילאזט דעם פיינד צוא קומען צוא דער שטאט איין לאנגע צייט , איבער דער צייט האבין זייא זיך צושפרייט ארום דעם גאנצען געגענט אזויא האט גידויערט א לאנגע צייט וואס זייא האבין ניט גיקענט ביי קומען די שטאט וועיל אין דער שטאט איז געוועזין זעכס טויזינט מאן שטארקע העלדין מיט פוהל גיוועהר וואס זייא האבין אראפ גישאסען צוא די קאזאקין עס איז גיפאלין פוהל פון די קאזאקין , אבער אין שטאט איז גיוועזין א גרוים הינגער עס איז דורך דעם אומגעקומען פוהל טויזינטער מענטשין , וויא דאס האט גידויערט איין לאנגע צייט אונ די שונאים האבין ניט איין גענומין די שטאט האבין זייא זיך גיגעבען אזוי איין עצה זייא האבין גימאכט דורך כישוף איין ברענידיגען שלאנג אונ זייא האבין איהם גילאזט פליהען אין די ליפטען זייא האבין זיך גימאכט א סימן אויב די שלאנג וועט פליהען צוא דער שטאט וועלין זייא איינעמען די שטאט , אונ אויב די שלאנג וועט פליהען נאהנט פון זייא זאלין זייא וויסען אז זייא זאלין אנטלויפין , וויא עס איז געקומען האלבע נאכט האבין זייא גיזעהן וויא די שלאנג לאזט זיך אונטער דעם הימעל אין דער זייט צוא דער שטאט נאכדעם לאזט זיך די שלאנג א קייגין איבער זייא , האבין זייא געוויסט אז דאס בעדייט אויף שלעכטס פיר זייא , האבין זייא באלד גישיקט אונ שטאט אריין צוא די שטאט לייט אז זייא ווילען שלום שליסען , די שטאט לייט האבין זיך איבער לייגט אז עס איז פאר זייא גלייכער זייא זאלין זיך מיט זייא פאר גלייכין איידער זייא זאלין אומקומען פאר הינגער :

דער פארגלייך איז גיוועזין אז די שטאט זאל זייא געבין 20000 רענדליך , נאכדעם האבין די קאזאקין גיברענגט אין שטאט אריין פוהל געפאנגענע , אונ די שטאט לייט האבין אלע אויס גילייזט :

נאכדעם איז ער גיגאנגין מיט זיינע מענטשין קיין לובלין , זיא איז איינע פון די גרעסטע שטעט אין פוילין זיא איז גיוועזין פוהל מיט תורה , מיט יראת שמים , גמילת חסדים , וואס איהר גלייכין איז ניט גיוועזין אונ גאנץ פוילין , די שטאט לייט זענען אנטלאפען פון דארט ביז אונטער דער ווייכסיל , אין שטאט איז איבער געבליבען עטליכע הונדערט ארימע לייט דערזוויל זענען אללע גרויסע לייט אריבער גיפארין קיין קראקא זיא

איז געוועזען די רעזידענץ שטאט פון פוילן זיי זאלין זיך קריגין א קייסר זיא זאלין שוין נישט מעהר אויס זעהן ווי בלענדענע שאף , וויא זייא האבין זיך דארט אלע צוזאמען גענומען האבין זייא זיך נישט געקענט אויס גלייבען וועמען מען זאל מאכען פאר א קייסר מענכע האבין פערלאנגט אז דער קארדינאל פון גניזין קאזימיר זאל זיין קייסר , מענכע האבין געוואלט אז זיין ברודער קארל זאל ווערין קייסר , מענכע האבין געוואלט אז דער דוכוס פון זיבען בערגין און אונגארין זאל ווערען קייסר :

וויא דער מערדער חמיל האט דאס געהערט האט ער געשיקט דורך זיינע מענטשין צוא די דוכסים אויך די גרויסע לייט פון קראקע , אויב זייא וועלין קריגין קאזימירין פאר א קייסר וועט ער אב ניצען פון זייא און ער וועט שוין נישט מעהר מלחמה האלטען , וויא די דוכסים האבין דאס געהערט איז זייא די זאך זייער געפעלין , און זייא האבין געקריינט דעם קייסר קאזימיר , דער צווייטער זוהן פון דעם קייסר זיגמונד :

וויא דער קייסר איז געזעסין אויף זיין שטוהל האט ער געשריבען בריף צוא דעם מערדער חמיל ער זאל צוריק אהיים מיט אלע זיינע מענטשין , און וואס זייא האבין טענות צוא פוילין וועט ער אויס גלייכין עס זאל גוט זיין פיר ביידע :

וויא חמיל איז געגאנגען איין נעמען די שטאט לובלין זייא זענען געוועזען ווייט פון דער שטאט נישט מעהר וויא פיהר מייל , איז איהם אהן געקומען דער בריף פון קייסר אז ער זאל אהיים צוהען , האט ער גלייך אהן גענומען דעם קייסר'ס רייד מיט פערגעניגען , און ער איז באלד צוריק אהיים , איין גאנצע ווינטער איז געוועזען שטיל אין רוהיגע און לאנד :

וויא די יודען האבין געהערט אז די פיינד זענען צוריק און זייער ארט זענען די יודען אויך צוריק אהיים אויף די ערטער וואס די עלצטע פון פוילין זענען געוועזין זייא זענען צוריק ביז נאסלאוו , און ווייטער וויא די שטאט זאסלאוו האבען זייא מורא געהאט צוריק וייל אן די ערטער זענען געוועזען פוהל מיט די רויבערס :

די גזירה פון דער שטאט אוסטרא.

די שטאט לייט פון אוסטרא האבין געמאכט איין אהנשטעל , און זייא האבען גוט בעהאנדלט די יודען פון דער שטאט , און זייא האבען געשריבען בריף אויף אלע ערטער וויא די יודען האבין זיך געפונען אז זייא מעגין צוריק אהיים קומען , זייא האבין נישט מורא צוא האבען פאר די קאזאקין ווייל דער קייסר האט געשלאסען שלום מיט זייא , די ארימע יודען האבען זיך זייער געפרייד זייא האבין געמיינט אז דאס איז אמת , זענען זייא צוריק און דער שטאט אוסטרא , אזוי וויא זייא זענען געוועזן ;

גיוועזין דארט דרייא וואכען האבין דיא מערדערס גישיקט צוא דיא קאזאקין וואס זענען גיוועזין ארום דיא ערטער אז זייא זאלין קומען צוא זייא ווייל עס איז דא צווישען זייא פוהל יודען אויך פוילין, אונ זייא וועלין זיין בייהילפיג מיט אללע מעגליכקייט, י"ט אדר ארום האלבע נאכט זענען געקומין פוהל טויזענטער קאזאקין קיין אוסטרא, אונ זייא האבען אוים גיהארגיט אללע גרעסטע לייט פון פוילין אויך דיא יודען, בשעת זייא זענין גילעגין אין זייערע בעטין עס איז נישט איבער געבליבען נאר דרייא יודען אונ איין עלצטער פון פוילין מיט אכציג מאן מיליטער, זייא זענין אנטלאפין, אונ דיא קאזאקין האבין זייא נאך געיאגט, דער נאך האבין זיך דאס מיליטער פון פוילין אקעגין גישטעלט צוא דיא קאזאקין, אונ זייא האבין פון זייא פוהל אום-גיברענגט:

ווייא דיא יודען פון זאסלאב האבין גיהערט אויך פון אנדערע שטעט ארום אוסטרא וואס דיא קאזאקין האבען גיטאהן זענין זייא אללע אנטלאפין קיין דובנא מעניגע זענין אנטלאפען קיין קרעמניץ:

ווייא דער קיסר קאזימיר האט דאס גיהערט אז דיא קאזאקין טוהן ווייטער זייערע שלעכטע מעשים, האט ער געמאכט פאר איין פעלדמארשאל דעם דוכוס פורלי, ער האט גישיקט מיט איהם דרייסיג טויזענט מאן זייא זאלען זיין מלחמה האלטען מיט דיא קאזאקין, דער פעלדמארשאל פורלי איז גיגאנגען ביז דער שטאט אוסטרא ער האט זיך נוקם געווענען אין דיא שטאט לייט פיר זיינע ברודער, נאכדעם איז ער גיגאנגין קיין זאסלאב ער האט זיך דארט אויך גערעכינט מיט דיא קאזאקין, עס איז צוא איהם צוא געשטאנין פוהל הונדערטער יודען שטארקע לייט, אונ זייא האבען געהאלפען מלחמה האלטען מיט דיא קאזאקין:

ווייא דער פעלדמארשאל פורלי האט גיהערט אז דיא קאזאקין מיט דיא טאטערין זאמלען זיך איין דאס דריטע מאהל, האט ער גישיקט בריף צום קיסר קאזימיר מיט דעם נאכריכט, אונ ער האט איהם גישריבען אז דער קייסר זאל געבין איין בעפעל אויף דער גאנצער מדינה פון פוילין אז אללע זאלין זיך צוזאמען נעמען אונ זייא זאלין גיין העלפין זייערע ברודער אין דער מלחמה, דער קייסר האט אזוויא גיטאהן ער האט גילאזט אוים רופען אין דער גאנצער מדינה ווער עס איז נאר גירעכינט צווישען דיא אונטער טעהנער פון פוילין זאל ער גיין אין דער מלחמה אריין אדער ער זאל שיקען אצווייטען אויף זיין שטעל, דיא אללע פוילישע הערען האבען זיך ניט גיאיילט, זייא זענען גיגאנגין לאנגזאם אזוי וויא זייער גיוואנהייט איז גיוועזען, אבער דיא קאזאקין אונ דיא טאטערין זייא האבען זיך צוא זאמען גיקליבען אזוי וויא זאמד, אונ זענין שנעל געקומען, וויא דיא קאזאקין זענין גיקומען נעהנטער צוא דיא פוילין איז דאס מיליטער פון פוילין אוועק פון זייא זעקס מייל ביז דער שטאט זבאראש דארט איז צו זייא גיקומין פון דער שטאט לבוב דער דוכוס וויטשנעוועצקי מיט פוהל טויזענטער שטארקע העלדין דיא פוילין האבען

זייער

זַייֶער מִילִיטֶער אוים גִישְׁטַעלְט אַרוּם דֶער שְׁטָאט זבּאראֹש זַייא הָאבֶּען פַאר פֶּעסְטִיגְט : דִיא שְׁטָאט :

וִויא עֶס אִיז גִיקוּמֶען דָאס יָאהְר (ת"ט) אִין ר"ח אָב אִיז גֶעקוּמֶען דֶער פַיינְד הַאן דֶער קֵיסַר פוּן דִ'א טָאטֶערִין עֶס אִיז מִיט אִיהְם מִיט גִיקוּמֶען זַייֶער פוּהְל פָאלְק פוּן דִיא טָאטֶערִין, אוֹיךְ דֶער מֶערְדֶער חְמִיל מִיט דִיא קָאזַאקִין, זַייא הָאבֶּען בַּאלֶעגֶערְט אוֹיף דֶער מחנה פוּן פּוֹילִין פוּן דֶער וַוייטִינְס, נָאהְנְט הָאבֶּען זַייא נִישְׁט גִיקֶענְט צוּא קוּמֶען וַוייל דִיא פּוֹילִין הָאבִּין אַרָאפּ גִישָׁאסֶּען אוֹיף זַייא מִיט הַארְמַאטֶען עֶס אִיז זַייֶער פוּהְל גִיפַאלִין פוּן דִיא קָאזַאקִין אוֹיךְ פוּן דִיא טָאטְעֶרִין, אַזוֹי הָאט עֶס גִידוֹיֶערְט זִיבֶּען וָואכֶען בִּיז עֶס אִיז אוּמְגֶעקוּמֶען פוּהְל פוּן דִיא פּוֹילִין פַאר הוּנְגֶער, אוֹיךְ דֶער פֶעלְדְמַארְשַׁאל פוּרְלִי אִיז אוֹיךְ אוּמְגִיקוּמֶען אִין דֶער צַייט, דֶער דוּכּוּס וִוישְׁנֶעוֶועצְקִי הָאט גִישְׁטַארְקְט דָאס פָאלְק עֶר הָאט נָאךְ גִימַאכְט בְּרִיף גְלַייךְ וִויא דֶער קֵיסַר וָואלְט אִיהְם גִישְׁרִיבֶּען אַז עֶר שִׁיקְט צוּא זַייא פוּהְל מֶענְטְשִׁין צוּא הִילְף דִיא גַאנְצֶע זַאךְ אִיז נִישְׁט גִיוֶועזִין וָואהְר, עֶר הָאט דָאס גִיטָאהְן צוּא שְׁטַארְקִין זַיינֶע מֶענְטְשִׁין, וֶוען נִישְׁט דָאס וָואלְטֶען זַייא גֶעוֶועזֶען זִיךְ אוּנְטֶער גִיגֶעבִּין דֶעם שׂוֹנֵא אִיבֶּער דֶער גְרוֹיסִין הוּנְגֶער וָואס זַיי'א הָאבֶּען גֶעלִיטֶען, זַייא הָאבֶּען גִיגֶעסִין זַייֶערְע פֶּערד אוֹיךְ הִינְד אִיבֶּער דֶעם הוּנְגֶער! מֶענְכֶעם מָאהְל הָאט דֶער דוּכּוּס וִוישְׁנֶעוֶועצְקִי אוּנְטֶער גִיגְרָאבִּין דִיא עֶרְד אוּנ עֶר אִיז גִיגַאנְגִין מִיט זַיינֶע מֶענְטְשִׁין, אוּנ זַייא זֶענִין בֶּעפַאלִין אוֹיף דִיא קָאזַאקִין אוּנ זַייא הָאבִּין פוּהְל אוּמְגִיבְּרֶענְגְט פוּן זַייא, דֶער דוּכּוּס אִיז גִיגַאנְגִין פָאהְר אוּיס כְּדֵי צוּא שְׁטַארְקִין דִיא מֶענְטְשִׁין זַייא זָאלִין נִישְׁט אָפּ פַאלִין בַּייא זִיךְ :

וִויא דֶער קֵיסַר קַאזִימִיר הָאט דָאס גִיהֶערְט אַז דִיא קָאזַאקִין הָאבִּין אַרוּם גִירוּנְגִילְט זַיינֶע מֶענְטְשִׁין אִיז עֶר אַלֵיין אוֹיךְ גִיגַאנְגִין אִין מלחמה אַרַיין עֶר הָאט מִיט זִיךְ גִינוּמִין צְוָואנְצִיג טוֹיזִינְט מַאן מִילִיטֶער עֶר זָאל הֶעלְפִין זַיינֶע מֶענְטְשִׁין, נָאךְ אִיהְם הָאבִּין זִיךְ אוֹיךְ צוּא זַאמִין גִינוּמִין אַלֶע גְרוֹיסֶע לַייט פוּן פּוֹילִין, עֶר הָאט אוֹיף זַייא נִישְׁט גִיוַוארְט נָאר עֶר אִיז גִיגַאנְגִין מִיט זַיינֶע מֶענְטְשִׁין גְלַייךְ צוּא דִיא קָאזַאקִין, אַזוֹי וִויא עֶר אִיז גִיקוּמִין נִישְׁט וַוייט פוּן דִיא קָאזַאקִין הָאבִּין אִיהְם אַרוּם גִירוּנְגִילְט פוּן דוּא קָאזַאקִין אוֹיךְ דִיא טָאטֶערִין, וִויא זַייא הָאבִּין דָאס גִיזֶעהְן אִיז זַייֶער הַארְץ אוּיס גִיגַאנְגִין פַאר שְׁרֶעק, עֶס הָאט קֵיינֶער פוּן קֵייסַר'ס מִילִיטֶער גִישְׁט אַרוּיס גִיצוֹיגִין קֵיין גִיוֶועהְר אַ קֵייגִין דֶעם פַיינְד, וִויא דֶער קֵייסַר הָאט זִיךְ אַרוּם גִיזֶעהְן אַז עֶר הָאט נִישְׁט קֵיין שׁוּם מֶענְטְשׁ אִיז עֶר גִיוָוארִין עְטַארְק אוּנ בַּעס, עֶס הָאט נִישְׁט פוּהְל גִיפֶעלְט וָואלְטֶען זַייא גִיוֶועזִין גִיפַאנְגֶען דֶער קֵייסַר אַלֵיין, אִיז דֶער קֵייסַר מִיט זַיינֶע מֶענְטְשִׁין אַנְטְלָאפִין אוּנ דֶער שְׁטָאט זְבַּארָאוו דִיא שְׁטָאט אִיז גִיוֶועזִין נִישְׁט וַוייט פוּן דָארְט, דֶער קֵייסַר הָאט מלחמה גִיהַאלְטֶען מִיט דִיא קָאזַאקִין פוּן דֶער שְׁטָאט אַרוֹיס צְוַוייא טֶעג, דֶער וַוייל הָאט דֶער קֵייסַר גֶעשִׁיקְט

זיין

זיין עלצטען צוא דעם קייסר פון דיא טאטערין אז זייא זאלין זיך פאר גלייכין אונ דער מערדער חמיל וועט מוזען בעשטיין אויף, דעם באלד האבין זייא אויף גיהערט מלחמה צוא האלטען מיט דעם קייסר, דער קייסר פון דיא טאטערין האט מיט זיך גענומען עטליכע הונדערט מאן אונ ער איז גיפארין אונ שטאט אריין וויא דער קייסר קאזימיר איז ער זאל מיט איהם שלום שליסען, זייא האבין זיך פאר גלייכט אז דער קייסר זאל איהם געבין 200000 רענדליך וואס ער איז שילדיג פון לאנג אויך מיט דעם תנאי אז דער קייסר זאל איהם געבין א משכון פוהל פון דיא גרעסטע שררים ביז ער וועט בעצאהלין דאס געלד:

וויא דער רויבער חמיל האט דאס גיהערט אז דיא טאטערין האבין זיך אויס גיגלייכט מיט דעם קייסר, האט ער מורא גיקריגען, אונ ער איז אויך געקומען צום קייסר, אונ ער איז איהם גיפאלין צוא דיא פיס, ער האט גיוויינט פאר דעם קייסר ער האט גיזאגט אז דאס אלעס וואס ער האט גיטאהן זענען זיך דיא שרים אליין שולדיג, ער האט גישמועסט מיט דעם קייסר פוהל זאכען וואס קיינער ווייסט ניט, אבער דער קייסר האט זיך גרוים גיהאלטין, אונ דער קייסר האט מיט איהם גירעד דורך איין מליץ אונ ער האט זיך מיט איהם פאר גלייכט אז ער זאל אהיים מיט זיין גאנץ פאלק, אונ דער קייסר וועט צוא איהם שיקען פינף גרויסע קאמיסארין אונ זייא וועלין אויס גלייכין צווישען דיא קאזאקין מיט פוילין, חמיל האט פערלאנגט אז דרייסיג טויזנט מאן פון דיא קאזאקין זאלין ניט צאהלין קיין צינזען דעם קייסר אזויא וויא עס איז גיוועזין פריר, אונ דיא דרייסיג טויזנט מאן וועלכע וועלין ניט צאהלין קיין צינזען זאל זיין אנבעלאנגין אונ איהם, ער האט דאס רעכט אויס קלויבין זיך פון וועלכע ערטער ער וויל, אונ דיא שטאט טשאהרין מיט דעם גאנצען געגענט זאל גיהערין צוא איהם אין צוא זיינע קינדער אויף אייביג, אויך ער אודער איין אנדערער פון דיא קאזאקין זאלין זיין איינער פון דיא זיבן ערוועהלטע וואס זייא זיצען שטענדיג ביא דעם קייסר אויך דער קייסר זאל בעפעלין אויף דיא יודען אז זייא איז ניט ערלויבט צוא וואנען אין דיא ערטער וויא דיא קאזאקין וואנען אויך אנדערע פינקטען וואס עס איז ניט מיגליך גיוועזין נאך צוא געבין, האט איהם דער קייסר גיהייסין אהיים פארין, דיא פינף שרים וועלין שוין פאר גלייכין:

נאכדעם זענין דיא טאטערין מיט דיא קאזאקין אהיים, אויף דעם וועג האבין זיך דיא טאטערין גירעכינט מיט דיא קאזאקין וואס זענען אין דיא שטעט וואס זייא האבין מורד גיוועזין אין דעם קייסר אונ זייא האבין פאר ברענט דיא שטאט אוסטרא מיט דעם גאנצען געגענט אויך דיא שטאט זאסלאוו, אונ דיא שטאט קרעמעניץ, אונ דיא יונגים וואס זענען גיוועזין אין דיא ערטער מענכע האבין זייא אויס גיהארגיט אין פוהל האבין זייא גענומען גיפאנגין עס איז ניט איבער געבליבען נאר דיא

וואס

וואס האבען זיך בעהאלטען אין דיא וועלדער דאס יאהר איז שוין געוועזען שטיל איין גאנץ יאהר :

וויא עס איז געווארען נאך סוכות (שנת ת"י לפ"ק) זענען אלע שרים פון פוילין צוריק אויף זייערע ערטער אויך דיא יודען זענען צוריק, זייא האבען אבער דארט אויך נישט געפונען קיין רוה ווייל עס איז געוועזען איין גרויס יקרות מען האט גיט בעקומען קיין שום עסינוואג, ווייל דיא פעלקער פון דיא יונים זענען אויס גיגאנגען פאר הינגער האט נישט געהאט וועד עס זאל ארבייטען אונ דיא פעלדער, אויך האט זיך נישט געפונען קיין פרוטה בייא קיינעם דיא וואס האבען נאך געהאט עטוואס געלד האבען זייא עס בעהאלטען זייא האבען מורא געהאט ארויס צוא ווייזען מען זאל נישט אוועק נעמען פון זייא, אבער דיא ארימע יודען אויבוואהל זייא זענען געוועזען ארום אין לעהר דוך האבען זייא אויס געזעהן בייא דעם המון עם וויא זייא וואלטין געוועזין רייך אונ יעדער איינציגער האט געזאגט גיב גיב ? פון דעסטוועגען האבין זייא אפ געגעבין א שבח צוא השי"ת אז עס איז געוועזין שלום, אויף דיא ערטער וויא דוא קאזאקין האבין געוואנט דארט איז געוועזין איין גרויסער האנדיל ווייל זייא זענען געוועזען אלע רייך פון דעם וואס זייא האבין בערויבט דיא יודען, נאר קיין שום יוד האט נישט געקענט אהין קומען ביז מען האט זיך מיט זייא פרגלייכט, עס האט דארט נישט געוואנט קיין יודען נאר ביז דער שטאט פאלוויטש, דיא קאזאקין האבין פאר נומען א שטיק מדינה פון רוסלאנד אונ זייא האבען עס גיהאלטען פאר איין משכון ביז דיא שרים האבען זיך מיט זייא פרגלייכט !

אונ דיזע צייטען האט דער קייסר פון פוילין גימאכט איין פסק אין גאנצען קעניגרייך ווער עס האט פרלאזט זיין גלויבין ווייל ער איז געוועזין געניט, מעג ער צוריק אומקערין צוא זיין גלויבין, דעמאלס זענען אלע אנוסים צוריק צוא זייער אמונה, אונ זייא זענען ווייטער געבליבען וואגען אויף זייערע ערטער וויא זייא האבען פריר גיוואנט, אונ דיא ערטער וויא דיא קאזאקין האבען גיוואהנט דארט האט קיין יוד נישט * גיטאהרט וואגען, לויט דעם בעפעל פון קיסר זענען אלע אנוסים ארויס פון דארט, אויך דיא פרויען וואס דיא קאזאקין האבין גינומין פאר ווייבער פון דיא יודען זענען אויך אנטלאפין פון זייא אין דיא יודישע ערטער אונ זייא זענין גיווארין צוריק יודישע קינדער, אויך אין דיא אלע ערטער וויא עס איז גישעהן הריגות פון יודען איז איבער געבליבען קליינע קינדער וואס מען האט זייא גיטאפט, האבין זייא אצונד דיא יודען צוריק גענומען, אונ מען האט יעדען אויף גישריבען איין קמיע, אונ מען האט אהן גיהאנגין אויף זייער האלדז פון וואס פאר א משפחה ער קומט ארויס, בוהל פרויען זענין געבליבען עגונות, אויך האט מען מתקן געוועזין איין תענית ציבור כ׳ סיון אין גאנץ מדינות פוילין אונ דעם זעלבען טאג וואס עס איז גישעהן דיא הרוגה אין נעמערוב :

נאָכדעם האָט דער קיסר גרויס גימאַכט דעם דוכּוס וווישנעוועצקי , ער האָט איהם גימאַכט פאַר אַ פעלדמאַרשאַל איבער דער גאַנצער מדינה ער האָט נישט גיוואָלט אויף זיך נעמען דעם אמט סיידין אז דער קיסר זאָל איהם צוא זאָגין אז ער וועט בלייבין פעלדמאַרשאַל וויא לאַנג ער וועט לעבין אפילו ווען דיא צווייא געגערעלער וואָס זענין גיפאַנגין בייא דיא טאַטערין וועלין צוריק קומען וועט ער ווייטער בלייבין אויף זיין שטעל , אונ ער וועט גיין מיט דעם גאַנצין מיליטער אויף דער צווייטער זייט טייך אונ ער וועט אונטערטעניג מאַכען דיא קאַזאַקין :

וויא דער מערדער חמיל האָט דאָס גיהערט האָט ער מורא גיהאַט אפשר וועט דער קיסר בעשטיין אויף דעם ווייל דאָס גאַנצע פאָלק האָט גיהאַלטין מיט דעם דוכּוס , האָט ער אַריבער גישיקט צוא דעם קיסר פון דיא טאַטערין אז ער זאָל אַרויס לאָזין דיא צווייא געגערעלער פון פוילין אויס דעם גיפענגעניש , אונ ער וועט בעצאָהלין דאָס רעשט וואָס עס קומט איהם צוא פון דעם קיסר , נישט ווייל ער האָט דאָס צוא ליב גיטאָהן דיא שרים נאָר איבער דעם פיינדשאַפט וואָס ער האָט גיטראָגין צוא דעם דוכּוס וווישנעוועצקי כדי ער זאָל נישט ווערין פעלדמאַרשאַל , דער קיסר פון דיא טאַטערין האָט אַזוי גיטאָהן ער האָט בעפרייעט דיא צווייא שרים , דעם קיסר קאַזימיר איז דיא זאַך גיוועזין איין וואונדער פאַר וואָס דיא צווייא שרים זענין בעפרייעט גיוואָרין ער האָט נישט גיוויסט איבער וואָס דאָס איז גישעהן , אונ דער קיסר האָט זייא צוריק איבער גיגעבין זייער ערשטין אמט :

אין דער זעלבער צייט איז חמיל מיט זיינע אַלע מענטשין גיגאַנגין קיין וואָליחיי אונ ער האָט זייא פאַר וואוסט , פאַר דעם ווייל זייא האָבין בעהאַלטין פאַר זייא עטליכע יודען אויך פוילין , אויך דערפאַר וואָס דיא וואָלעחין האָבין צוא גינומען פון דיא טאַטערין עטליכע הונדערט מענטשין גיפאַנגענע אונ זייא האָבין זייא בעפרייעט , בשעת זייא זענין צוריק גיקומען פון וואָליחיי האָבין זייא גיהאַט מיט זיך פוהל רויב אונ זייא האָבין עס פאַר קויפט דיא יודען אָבער עס האָט נישט גישאַט קיין שום יוד ווייל זייא האָבין דעמאָלס גילעבט בשלום מיט דיא יודען :

אין דיא צייטין האָבין דיא יונים וואָס זענין גיוועזין אין מאָסקווע אויך מורד גיוועזין אין קיסר פון פוילין עס האָט זיך צוא זייא צוא זאַמען גיקליבין אַ געמיין פאָלק פון דיא קאַזאַקין , חמיל האָט גישריבען בריף צום קיסר אז ער זאָל גאָהר נישט זאָרגין פאַר דעם וואָס דיא מאָסקוויטער האָבין מורד גיוועזין ער וועט גיין מיט זיינע קאַזאַקין אונ ער וועט מלחמה האַלטין מיט זייא אונ ער וועט זייא אונטערטעניגען אונטער דעם קיסר , אָבער דער קיסר האָט פאַרשטאַנין מיט זיין חכמה אז חמיל מיינט נישט דעם קיסר'ס טובה נאָר ער זוכט זיך איין גילעגינהייט

צוא

צוא מאכען איינס אקעגין דעם קיסר האט דער קיסר שלום גישלאסין מיט דיא מאסקיוויטער אקעגין זיין ווילען:

אין דיא צייטין האט דער קיסר געשיקט זיינע גרויסע לייט צוא דיא קאזאקין זייא זאלין זיך פאר גלייכין, אבער עס איז נישט מיגליך גיוועזין צוא פאר גלייכין זיך וייל דיא קאזאקין האבין פארלאנגט פוהל זאכין וועלכעס איז גיוועזין אונמיגליך נאך צוא געבין דאס האט גידויערט ביז פסח אין יאהר (ת״א):

ווייא עס איז גיקומין פאר פסח האבין זיך דיא טאטערין מיט דיא קאזאקין ווייטער צוא זאמען גיקליבין דאס פערטע מאהל אונ זייא האבין ווייטער אוים גיהארגיט, עטליכע הונדערט האבין זייא גיפאנגען דיא רעשט יודען זענין אלע אנטלאפין קיין לבוב, דער קיסר פון פוילין איז אליין גיגאנגין מלחמה האלטין ער האט גיהאט מיט זיך דרייא מאהל הונדערט טויזינט מאן מיליטער פון דיא פוילין, זייא זענין גיוועזין שטארקע העלדין, אויך אכציג טויזינט מאן האט ער גיהאט פון פראנקרייך שפאניא, אויך טויזינט מאן פון יודען, אויך דרייא מאהל הונדערט טויזינט מאן איז גיבליבין שטיין ארום לובלין כדי דאס גאנצע פאלק פון פוילין זאלין נישט זיין אלע בעזאמין אויף איין ארט כדי עס זאל נישט ווערין קיין הונגער, צייט דאס קעניגרייך פון פוילין איז גיוועזין איין פאלק ביז דעם טאג איז נאך נישט גיוועזין אזוי פוהל מענטשין צוא זאמען אזוי וויא אין דיא צייטין. אונ דיא טאטערין מיט דיא קאזאקין זענין גיוועזין אזוי פוהל מענטשין אז זייא האבין גאהר קיין צאהל נישט גיהאט:

דער קיסר האט אוים גישטעלט איין גרויסע מחנה מיט מיליטער דעם לאגער זיינעם האט ער פאר-שפרייט אין דיא הייזער פון דיא גיסטליכע בייא דער שטאט סקאל, דיא רעשט מיליטער האבין פאר-שפרייט זייער לאגער צווישין סקאל אונ בערעסטעטשקע מיט זייא איז גיוועזין צווייא פעלד מארשאלין אויך דער דוכום וויששעוועצקי, דיא טאטערין מיט דיא קאזאקין זענין געקומען פלוצלונג מיט פערשידענע געשרייען אזוי וויא זייער גיוואנהייט איז, זייא האבין גיזאגט מיר וועלין בעפאלין דיא פוילין אונ מיר וועלין זייא אוים הארגינען אזוי וויא שטענדיג, זייא האבען אבער נישט געוויסט אז השי״ת שיצט דאס מאהל איבער דיא פוילין, פריר האבין זייא אום-גיברענגט אביסיל פאלק פון פוילין, נאכדעם האבין זיך גישטארקט דיא פוילין, אונ זייא האבין אוים גיהארגיט פון דיא קאזאקין אויך פון דיא טאטערין זייער פוהל, דער קיסר פון דיא טאטערין איז אנטלאפין מיט גרוים שאנד, אויך מיט ווייניג מענטשין, ער האט אויך גיפאנגין דעם מערדער חמיל וייל ער האט איהם נישט מודיע געוועזין אז דער קיסר פון פוילין האט אזוי פוהל מענטשין עס איז איהם גיוועזין איין גרויסער שאנד, וואס ער האט גימוזט אנטלויפען בייא נאכט אוים דער מלחמה אוי[illegible] מיט ווייניג מענטשין, אונ אלע זיינע גרעסטע לייט האט מען גיפאנגין, צו[illegible]ק זייא איז אויך גיפאנגין גיווארין בייא דיא פוילין דעם קיסר׳ס איין ברודער[illegible] זוהן דיא רעשט פאלק פון דיא קאזאקין

האבין געליטען הונגער אונ נויט א לאנגע צייט, זייא האבין זיך אויף גיהויבין בייא נאכט אז זייא ווענין אנטלאפין אונ זייא האבין גילאזט שטיין אללעס וואס זייא האבין גיהאט, פון עסינווארג פון גאלד אונ זילבער אונ בהמות זייא ווענין נאר אנטלאפען מיט דעם לעבין, דער קיסר פון פוילין איז אהיים מיט גרויס פרייד, דער קיסר פון דיא טאטערין האט געשיקט איין בריף צוא דעם קיסר פון פוילין אז ער זאל בעפרייען זיין ברודער'ן זוהן וועט ער איהם געבין אין דער האנד אריין זיין גרעסטין פיינד חמיל, אויך וועט ער בעפרייען דיא פיהר טויזנט גרעסטע לייט פון פוילין וואס זייא זענען גיפאנגען בייא דיא טאטערין נאר ער זאל בעפרייען זיין ברודערין זוהן האט דער קיסר נישט גיוואלט איהם בעפרייען, ער האט גיענטפערט מיט שפאט אז ער מעג זיך האלטין חמיל'ן ער וועט איהם פון זיין הויז ארויס נעמין דאס האט ער זייא גיגעבין אהן צו גיהערין אז ער וועט מיט דיא טאטערין אויך מלחמה האלטען:

דער קיסר האט געשיקט זיינע צווייא גרעסטע דוכסים מיט הונדערט אונ פופציג טויזנט מאן שטארקע לייט זייא זאלין איין נעמין דיא שטעט פון דיא קאזאקין אין רוסלאנד, נאכדעם וועלין זייא גיין מלחמה האלטין מיט דיא טאטערין, זייא האבין אזוי גיטאהן זייא האבין איין גענומען דיא שטעט פון דיא קאזאקין:

נאכדעם האבין זיך דיא גרויסע לייט פון פוילין מקנא געוועזען אהן דעם דוכוס ווישנעוועצקי ווייל ער איז אלע מאהל גיווארין גרעסער, האבין זייא איהם אריין גיטאהן סם המות אונ דער דוכוס איז גישטארבען ער האט איבער גילאזט א זוהן וואס ער איז אלט גיוועזען פופצען יאהר ער איז אויך געוועזען איין שטארקער העלד, ער האט פאר טרעטין דעם פאטערס שטעל:

וויא דער קיסר פון דיא טאטערין האט גיהערט אז דער העלד ווישנעוועצקי איז גישטארבען אונ דיא צווייא געגערעלער קומען אויף איהם מלחמה האלטין האט ער זיך פאר גלייכט מיט חמיל'ן, חמיל האט איהם גיגעבין געלד ער זאל בעפרייעט ווערין אכצען מיליאנען רובל אויך האט ער געשטארקט דעם קיסר פון דיא טאטערין, אונ דיא קאזאקין האבען זיך דאס פונפצטע מאהל צוא נאמען גענומען מלחמה האלטען מיט פוילין עס איז געוועזען אויף סימנים איין מלחמה אין פוילין, נאך דיא ימים טובים פון דעם יאהר (תי״ב), דיא מלחמה האט זיך גיצויגין ביז דעם היינטיגען טאג מענכעם מאהל האט זיך גישטארקט דער שונא, אונ מענכעם מאהל האבין זיך דעם קיסר'ס מיליטער געשטארקט, אונ דיא יודען זענען געווארען אלע מאהל ארימער, אויסער דעם האט זיך גימאכט איין גרויסע מגיפה ר״ל אין פוילין, אין קראקא מיט דעם גאנצין געגענט ארום איז אין דעם יאהר אום-געקומען מעהר וויא צוואנציג טויזנט מענטשין:

אַצונד וועל דא ערצײלין דאס פיהרונג פון דיא יודען אין פוילין.

דאס איז בעוויסט יעדען אז עס האט זיך ניט געפונען נאך אזוי אַ אָרט פון תורה וויא אין פוילין, אין יעדער קהלה האט מען אויף גיהאלטין ישיבות מען האט גוט בעצאהלט דעם ראש ישיבה כדי ער זאל קענין פיהרען דיא ישיבה אָהן זארג, דער ראש ישיבה איז אַ גאנץ יאהר ניט ארויס גינאנגין פון זיין שטוב אויסער פון בהמ"ד אין שוהל אַריין, ער איז גיזעסין בייא טאג און בייא נאכט און ער האט עוסק גיוועזין אין תורה, יעדער קהלה האבין גיהאלטין אויף בחורים מען האט זייא גיגעבין גיהאלט יעדער וואך כדי זייא זאלען קענין לערנין בייא דעם ראש ישיבה, אויך האט מען גיגעבין דיא בחורים עסין פון קהל, אויך דער ר"י האט גיהאט דאס רעכט שווער צוא בעשטראפען דעם וואס האט געטאהן אַ עבירה, פון דעסט וועגין האבין זייא ליב גיהאט דעם ראש ישיבה, ווער עס האט גיהאט עפּעס אַ גוטע זאך האט ער דאס אַוועק גיטראגין צום ר"י, עס איז קיין שום מענטש ניט ארויס געגאנגין פון שוהל פאר דעם ר"י, צום ערשטען איז געגאנגען דער ר"י, נאכדעם זענען געגאנגען דיא תלמידים, דער נאך איז הערשט געגאנגען דאס פאלק און מען האט איהם בעלייט ביז אַהיים, און יו"ט איז דאס גאנצע קהל נאך געגאנגען מיט דעם ראש ישיבה ביז אַהיים, זייא זאלען מקבל פנים זיין אין יו"ט דורך דעם האבען זיך אַלע תלמודי חכמים מקנא געוועזען אָהן דעם ראש ישיבה, און זייא זענען שטענדיג גיזעסין און גילערינט תורה זייא זאלען אויך זיין ראוי צוא ווערען ר"י אין אַ שטאט דאס האט גורם געוועזען אַז מען האט גילערינט פיהל תורה, אַזוי זאלען מיר אויך זוכה זיין צוא קענין זיצען און לערנין תורה לשמה עד ביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

ענדע